

INHOUD:

TIJDING 2019-2

**BEVRIJDING VAN OSSENDRECHT
IN OKTOBER 1944**
PAGINA 3

OSSENDRECHT MOET WACHTEN
PAGINA 10

EEN OORLOGSHERINNERING
PAGINA 14

HET SCHOONMAKEN VAN EEN
DRINKWATERPUT
PAGINA 17

SCHATTEN IN EEN ANDER MUSEUM
PAGINA 18

IN MEMORIAM – OKTOBER 1944
PAGINA 20

IK ZIE, IK ZIE WAT JIJ NIET ZIET
PAGINA 22

STILLE LIEFDE
PAGINA 27

MARTINUS MELSEN,
BURGEMEESTER VAN OSSENDRECHT
PAGINA 28

**EEN OPMERKELIJKE EMIGRANT UIT
OSSENDRECHT: ADRIANUS MELSEN**
PAGINA 39

WAT VERDWEEN HET OUDE
OSSENDRECHTSE VOETBALVELD
PAGINA 48

Voorwoord

Omdat het dit jaar 75 jaar geleden is dat onze streek bevrijd werd van de Duitse bezetting zal in plaats van de derde Tijding u een boek worden aangeboden, geschreven door Jan van Elzaker: *Het verdriet van Woensdrecht*. In Tijding -2 besteden we er echter ook al aandacht aan.

Zo beginnen we met een serie foto's rondom de bevrijding van Ossendrecht in oktober 1944, die John van Dooren vond op een Canadese site. Op pagina 10 leverde hij ook het korte verslag aan van die donkere oktoberdagen 25 jaar geleden, getiteld *Ossendrecht moet wachten*, geschreven door Ad van Veldhoven. En Ossendrechtenaar Jan Bastiaansen beschrijft op pagina 14 zijn oorlogsherinneringen, met een toegift van hoe je een drinkwaterput moet schoonmaken.

De museumrubriek op pagina 18 is dit keer gewijd aan een ander museum, nl. het Oorlogsmuseum in Ossendrecht, Putseweg 60, waar o.a. met een enorm aantal etalagepoppen scènes worden uitgebeeld uit WOII.

Louis Minnebach vond van Jan van Woensdrecht een ode uit 1946 aan de verwoeste toren in Woensdrecht. Pagina 20.

Dan neemt Ad van Loenhout ons vanaf pagina 22 met *Ik zie, ik zie wat jij niet ziet* mee op een wandeling in het gebied Mattemburgh in oorlogstijd.

Op pagina 27 vertelt Dick van de Poel een ongewone liefdesgeschiedenis.

En omdat in ons museum Den Aanwas de prachtige seizoenstentoonstelling met kunstwerken van Marten Melsen nog niet is afgelopen en de tantes van kleinzoon Jan alles, elk snippertje papier over hun vader bewaard hebben, kan Jan ons vanaf pagina 28 trakteren op nóg twee verhalen over deze kunstschilder en zijn familie. Een blijvende aanvulling op Jan Melsens lezing over zijn grootvader afgelopen 12 mei.

Nu op het oude Ossendrechtse voetbalveld een geheel nieuwe 'gasloze' wijk wordt gebouwd haalt de onlangs 90! jaar geworden Jac van den Bussche enkele foto's uit de kast, waarmee hij de geschiedenis van dit terrein ophaalt. Om het e.e.a. duidelijk te maken krijgt hij hierbij hulp van zijn neef John van Dooren die alles op een plattegrondje vastlegt. Zie pagina 48.

Veel leesplezier

De redactie

Inhoud:

– Voorwoord	p. 02
– De bevrijding van Ossendrecht in oktober 1944, <i>John van Dooren</i>	p. 03
– Ossendrecht moet wachten, <i>Ad van Veldhoven, aangeleverd door John van Dooren</i>	p. 10
– Een oorlogsherinnering van <i>Jan Bastiaanse</i>	p. 14
– Het schoonmaken van een drinkwaterput, <i>Jan Bastiaanse</i>	p. 17
– Schatten in een ander museum <i>Het Oorlogsmuseum in Ossendrecht</i>	p. 18
– In memoriam - oktober 1944, <i>Jan van Woensdrecht, aangeleverd door Louis Minnebach</i> ..	p. 20
– Ik zie, ik zie wat jij niet ziet, <i>Ad van Loenhout</i>	p. 22
– Stille liefde, <i>Dick van der Poel</i>	p. 27
– Martinus Melsen, burgemeester van Ossendrecht: <i>Jan Melsen</i>	p. 28
– Een opmerkelijke emigrant uit Ossendrecht: Adrianus Melsen, <i>Jan Melsen</i>	p. 39
– Wat verdween het oude Ossendrechtse voetbalveld, <i>Jac van den Bussche</i> ,	p. 48
– Een oproep van <i>Barts Aerssens</i> en een reactie van <i>Piet van Oevelen</i>	p. 51
– Informatie voor de lezer, <i>redactie</i>	p. 52

Bevrijding van Ossendrecht in oktober 1944

samengesteld door John van Dooren

Het is dit jaar 75 jaar geleden dat we hier in het zuiden door de geallieerden bevrijd werden van het Duitse juk. Tijdens zo'n opmars van de soldaten - in dit geval Canadezen- gaan er altijd oorlogs-fotografen / -filmers mee om het e.e.a. te documenteren.

Op de volgende bladzijden ziet u enkele foto's hiervan, genomen in Ossendrecht in de Lange weg, voor het café van Jef v.d. Venne op de hoek van de Kerkstraat en de Laagstraat. Ze zijn gedateerd 17, 21, 23 en 26 oktober, dus meteen na het uitgestippelde frontkaartje hieronder. Zulke afbeeldingen brengen onze bevrijders wel heel dichtbij.

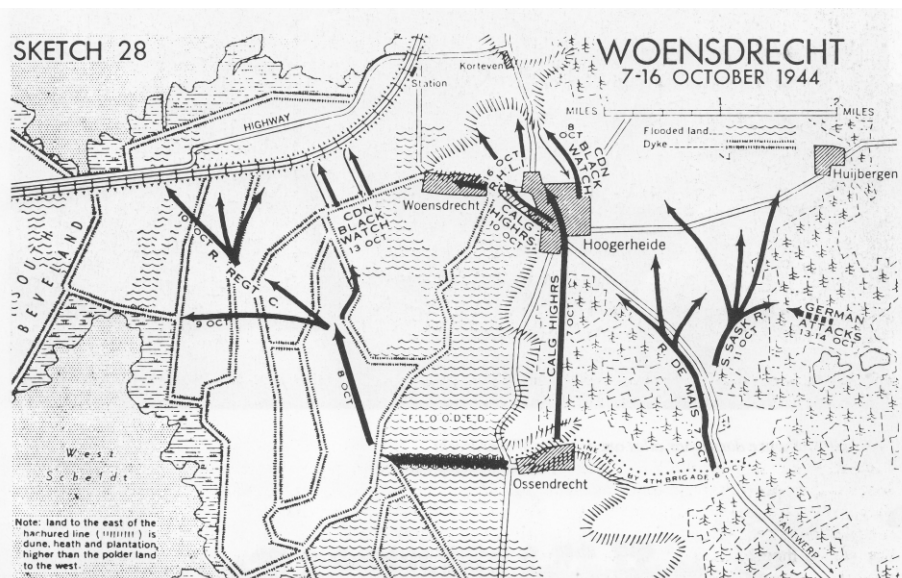
Op vrijdag 6 oktober 1944 bereikten Canadese soldaten van het Black Watch regiment Ossendrecht. Omstreeks 12u00 stonden zij ter hoogte van het Beeldje. Vooral bij Dennenheuvel en de Groote Meer werd zwaar gevochten.

Zaterdagochtend 7 oktober werden de Duitsers verder richting Calfven gedreven, Ossendrecht was bevrijd en in de loop van de middag volgde Hoogerheide. De Duitsers hadden de opdracht om kost wat kost de Kreekrakdam vanaf Woensdrecht vrij te houden. Een lange zware veldslag was het gevolg, een strijd die de geschiedenis zal ingaan als "De slag om Woensdrecht".

De Canadezen plaatsten tussen de Laagstraat en de Middelstraat en langs de noord-

zijde van de Molenstraat kanonnen waarmee de Duitse stellingen beschoten werden.

Op vrijdag 13 oktober werd de grote aanval op de Duitse stellingen ingezet. Dagelijks vertrokken vanuit Ossendrecht Canadese soldaten en tankgeschut richting Hoogerheide en Woensdrecht, terwijl de in Ossendrecht opgestelde kanonnen de Duitsers bleven beschieten. De zware strijd duurde tot dinsdag 24 oktober 1944 voordat Woensdrecht bevrijd werd.

Dit bekende kaartje uit het officiële boek over de Canadese campagne in Noordwest-Europa van kolonel C.P. Stacey geeft de gevechten van de Slag om Woensdrecht nog altijd het beste weer.

De foto's van 17 oktober t/m 23 oktober 1944 geven een summier beeld van hoe onze Canadese bevrijders in Ossendrecht bezig waren om hun frontsoldaten daar waar mogelijk bij te staan.

De foto's van 26 oktober laten de begrafenis zien van de in totaal 55 Canadese soldaten op het oude Ossendrechtse kerkhof, genaamd Eikelhof.

In de daarop volgende dagen sneuvelden er bij de "Slag om Woensdrecht" nog veel meer

Canadese soldaten. Een aantal van hen werd ook op het Ossendrechtse kerkhof begraven. Uiteindelijk kwamen er in totaal 141 Canadezen op de begraafplaats Eikelhof te liggen. Al deze soldaten, behoorden tot "The Black Watch Royal Highland Regiment of Canada" en zijn allen gesneuveld bij de slag om Woensdrecht. Na de oorlog zijn deze 142 gesneuvelde soldaten terug opgegraven en herbegraven op de Canadese Militaire Begraafplaats in Bergen op Zoom.

Bron: de Canadese website: www.collectionscanada.gc.ca Ossendrecht 1944

Fotoreportage van het Canadese The Black Regiment tijdens de bevrijding in Ossendrecht in oktober 1944:

- Foto-1: 17 okt. 1944. Oorlogscorrespondent Maurice Desjardins (links) in gesprek met Luitenant-Kolonel, Julien Bibeau, bevelhebber van Le Régiment de Maisonneuve. Ze staan voor het café van Jef v.d. Venne waar een Ossendrechtenaar belangstellend meeluistert naar wat er gezegd wordt.
- Foto-2: 17 okt. 1944. Luitenant-Kolonel Julien Bibeau onderscheidt Korporaal Lucien Nantel van Le Régiment de Maisonneuve met een Militaire Eremedaille. Dit vond plaats voor het café van Jef v.d. Venne.
- Foto-3: 17 okt. 1944. Majoor Jacques Ostiguy van Le Régiment de Maisonneuve die zojuist gedecoreerd is met de gerenommeerde dienstenorde.
- Foto-4: 17 okt. 1944. Majoor E.T. Jacques, 2e commandant van Le Régiment de Maisonneuve.
- Foto-5: 17 okt. 1944. Soldaten van de afdeling telecommunicatie van Le Régiment de Maisonneuve bezig met het oprollen van hun teledraadverbindingen in Ossendrecht
- Foto-6: 21 okt. 1944. (zie verder op pagina 6) Geniesoldaat S. Tomlinson en sergeant N. Loiselle, vallende onder de 2e Field Company, Royal Canadian Engineers. Afbraak van een stalen trampaal langs de Langeweg
- Foto-7: 21 okt. 1944. Geniesoldaten R.S. Holloway en R.H. Mason van de Royal Canadian Engineers onderzoeken de mogelijkheid om trampalen d.m.v. explosieven te slopen langs de Langeweg.
- Foto-8: 23 okt. 1944. Artilleristen van het 4e Field Regiment, Royal Canadian Artillery. Druk doende met het koken van maïskolven voor hun middagmaaltijd.
- Foto-9: 23 okt. 1944. Artillerist O.R. Weisner en sergeant S.C. Mitchell van het 4e Field Regiment, Royal Canadian Artillery, bezig met het wassen van hun kleding.
- Foto-10: 23 okt. 1944. A.E. Hollings, korporaal bij de artillerie van het 4e Field Regiment, Royal Canadian Artillery, smeert zijn geweer.
- Foto-11: 23 okt. 1944. Artillerist D. Henry van het 4e Field Regiment, Royal Canadian Artillery, controleert in de Laagstraat de munitie die een aantal dagen in de regen gestaan heeft.
- Foto-12: 23 okt. 1944. (Zie verder op pagina 7) Artillerist E.G. Westover van het 4e Field Regiment, Royal Canadian Artillery stapelt de munitie op voor de kanonnen die in de Laagstraat staan opgesteld.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

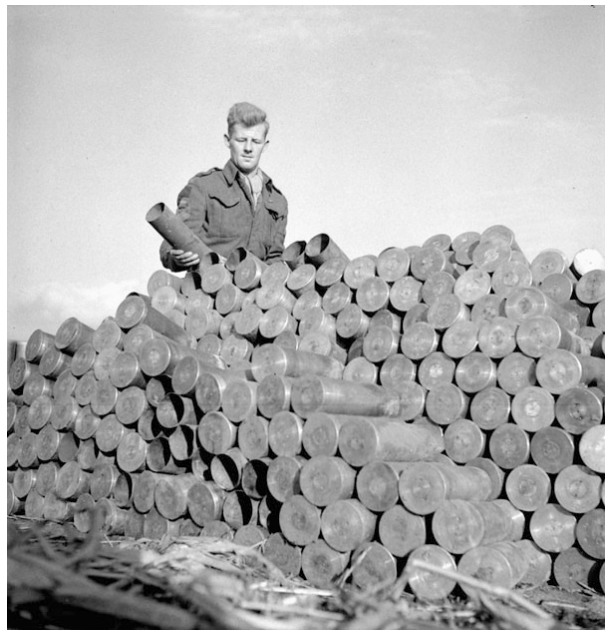
11

12

13

14

15

16

17

Foto-13: 23 okt. 1944.

Sergeant E.F. Offord van het 4e Field Regiment, Royal Canadian Artillery, bezig met het opstapelen van de lege hulzen die overbleven na het afschieten met de kanonnen die opgesteld stonden in de Laagstraat.

Foto-14: 23 Oktober 1944.

Artillerist G.D. Bracken van het 4e Field Regiment, Royal Canadian Artillery, houdt de hond Skippy van bewoners in de Laagstraat vast. Deze hond was die dagen de mascotte van het regiment.

Een geschutsopstelling van enkele 25-ponds kanonnen in de Laagstraat in Ossendrecht

Foto-15: 23 okt. 1944.

Korporaal J.H. Wilson en korporaal G.M. Hart van het 4th Field Regiment, Royal Canadian, zittend voor hun provisorisch onderkomen in de Laagstraat. Wilson schrijft een brief voor het thuisfront terwijl Hart zijn kleren aan het wassen is.

Foto-16: 23 okt. 1944.

Korporaal M.C. Hughes en sergeant R.A. Williams van The 4th Field Regiment, Royal Canadian Artillery, aan het werk in een batterijcommandopost in Ossendrecht.

Foto-17: 23 okt. 1944.

Sergeant S.C. Mitchell uit Ottawa in Canada bezig met de voor bereidingen voor het gebruik van de bommen op de plaats in de Laagstraat van Ossendrecht waar de kanonnen stonden opgesteld.

18: 26 okt. 1944. Majoor Ewing van The Black Watch (Royal Highland Regiment) salueert bij de begrafenis van 55 gesneuvelden van het regiment op de begraafplaats Eikelhof.

19: 26 okt. 1944. Doedelzakspelers Majoor H.McDonald, D.W. MacDonald en W.J. Hanan spelen een lied bij de begrafenis van 55 infanteristen van The Black Watch (Royal Highland Regiment) op de begraafplaats Eikelhof.

20: 26 okt. 1944. Ossendrechtse bewoners die aanwezig waren.

21: 26 okt. 1944. Black Watch soldaat E. Eastle uit Canada neemt afscheid bij het graf van zijn gesneuvelde broer die zijn dienst vervulde bij het Canadese legeronderdeel The Royal Ligth Infantry.

22: 26 okt. 1944. Aalmoezenier B.W. Kenny leidde de Christelijke begrafenis.♣

18

19

20

21

22

Ossendrecht moet wachten

door Ad van Veldhoven, † 2007

In Ossendrecht, hemelsbreed nauwelijks 20 km van Antwerpen, begint de roes van de bevrijding op 4 september 1944. Na de snelle doorstoot van de geallieerde legers door België op 2 en 3 september, zijn de kanonschoten al duidelijk hoorbaar. Het gevoel dat de bevrijders ieder moment hier kunnen zijn is algemeen bij de bevolking.

Vluchtende Duitsers

Even algemeen is de paniek bij de Duitse soldaten. In volkomen wanorde trekken zij op 4 en 5 september door het dorp richting Bergen op Zoom en Huijbergen. Alle zware bewapening hebben ze achtergelaten. Ongechoren, vermoeid, uitgeput en slordig gekleed weten deze eens zo trotse Germaanse soldaten niet hoe gauw ze weg moeten komen om de Geallieerden voor te blijven. En ze blijven maar komen, één voor één, in groepjes, te voet en op de fiets die ze nog te pakken konden krijgen. Ossendrecht kijkt toe en gniffelt.

Te vroeg gejuicht

Zo gemakkelijk geven de Duitsers zich nu ook weer niet gewonnen.

Haastig aangevoerde officieren van andere onderdelen trachten de vluchtende manschappen tegen te houden en opnieuw te verzamelen en te organiseren. Het eerder verspreide gerucht dat Breda genomen zou zijn is loos gebleken. Het gevaar afgesneden te worden van de rest van de Duitse troepen bestaat dus niet. En op 6 september graven de Duitsers zich in bij "O.L. Vrouw ter Duinen" en "Het Jagersrust". Een dertigtal buurtbewoners zoekt bescherming op de volksabdij.

Avondklok

Vanaf 20.00 uur mag niemand zich meer op straat bevinden. De Ossendrechtenaren, die gewend zijn op een stoel voor hun huis wat te buurten, trekken zich daar niet zoveel van

aan. Garde Joannes Fortuin doet plichtsgetroouw zijn ronde. Hij raadt de mensen aan in het belang van hun eigen veiligheid toch maar naar binnen te gaan.

Luchtaanvallen

De Geallieerden laten ondertussen wel van zich horen. Luchtaanvallen met snelle jagers en bommenwerpers zijn aan de orde van de dag. Hun doelwitten liggen meest buiten Ossendrecht: het vliegveld, de Zeeuwse dam en de spoorlijn die daar loopt. Maar ook op de Putseweg schieten zij op alles wat beweegt. Er zou een Duitse legerauto met officieren doorzeefd zijn met kogels. Alleen het teckeltje van een van de officieren overleeft het.

De polders onder water

Het is 12 september als de Duitsers besluiten de polders van Ossendrecht en Woensdrecht onder water te zetten. Met man en macht trekt Ossendrecht de polders in om te redden wat te redden valt aan voedsel.

Met een dag of drie valt er niets meer te halen. Ook de jongens en mannen die ondergedoken zaten nemen het risico. De wintervoorraad is immers te belangrijk en wie weet wat ons nog te wachten staat.

Nog even onderduiken

Zondag 17 september zit Ossendrecht braaf in de kerk. Nooit is er meer gebeden dan tijdens de oorlog en nu in de dagen van bange afwachting.

Tijdens de dienst verschijnt kapelaan Verhulst op het priesterkoor. Even iets tussendoor: of de mannen maar snel langs de sacristiedeuren willen verdwijnen, want bij het kerkportaal staan de Duitsers hen op te wachten om hen te vorderen voor werk aan hun kapot gebombardeerde stellingen.

Na "het kruiske" blijkt de R.K. Kerk van Ossendrecht alleen maar te bestaan uit vrouwen, kinderen en oude mannen.

Leven bij kaarslicht

We hadden het tijdens de oorlogsjaren wel meer meegemaakt dat het licht ineens uitviel. De kaarsjes lagen dus altijd bij de hand. Op zaterdag 23 september is het uitvallen van de elektriciteit definitief. Maar leven bij kaarslicht heeft ook zijn bekoorlijkheden en "de Engelsen" zullen nu toch zeker niet lang meer wegblijven.

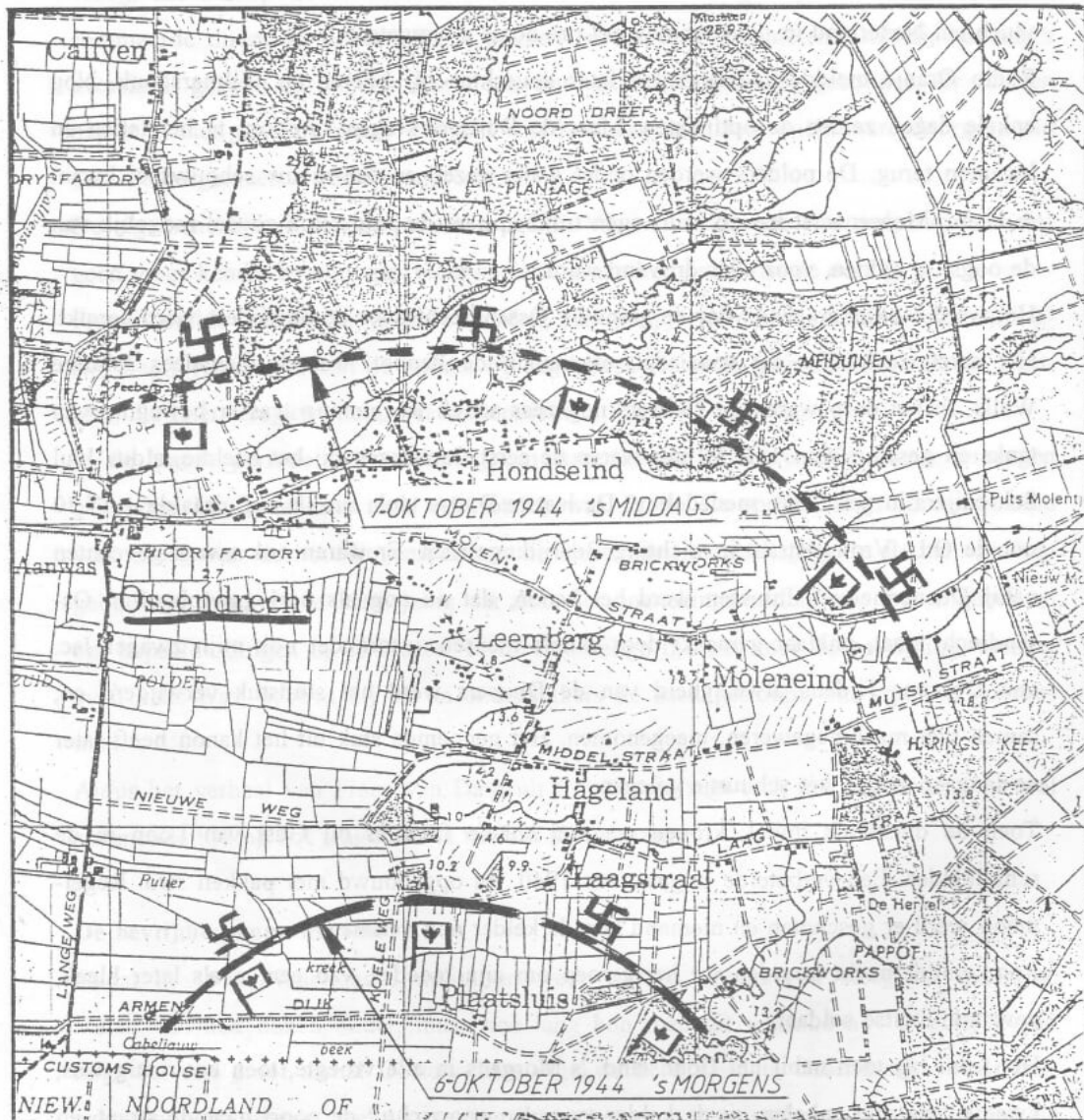
De Canadezen krijgen bevel verder te trekken

Op 2 oktober is in Ossendrecht te horen dat er iets aan het gebeuren is. De oorlogsgeluiden nemen toe in het Zuiden. Dat zal ook wel, want op 3 oktober valt Brasschaat en op 4 oktober zijn Kapellen en Ekeren aan de

beurt. Verse Duitse troepen betrekken de stellingen bij de volksabdij en "Het Jagersrust". Op de daken van de volksabdij zijn in de loop van september grote rode kruisen geschilderd op last van de Duitsers. De buurtbewoners zoeken er weer hun toevlucht. Het schieten wordt heviger. Op 5 oktober bereiken de Canadezen Putte.

Ossendrecht in de kelder

Het is 6 oktober 1944. Het mitrailleurvuur is nu zo duidelijk hoorbaar, dat menig huisvader besluit met zijn gezin de kelder in te gaan. In de namiddag wordt er hard gevochten nabij "het Puts Meuleke", de "Grote Meer" en "Dennenheuvel". Ook de volksabdij zit zowat in de vuurlinie.

tekening voorlinie door John van Dooren

Ossendrechtse mannen worden gedwongen bij "Het Beeldje" een versperring op te werpen. De Duitse tanks staan achter hen. Ook op de berg van het Hageland wordt geschoten. De Duitsers zijn gespannen en zenuwachtig. De tewerkgestelde Ossendrechtelingen maken daar gebruik van en verdwijnen binnen het uur naar veiliger oorden. Omstreeks een uur of 8 's avonds werpen de Duitsers zelf een zinloze versperring op in de Dorpsstraat {nu Hondseind} bij zaal Rubens (nu "Het Ossekopke").

Terwijl later op de avond de Duitsers hun gewonden met een kruiwagen afvoeren langs de Dorpsstraat, trekken Canadese tanks het dorp binnen. Langs de zuidkant van de Dorpsstraat bereiken zij de Aanwas, waar een Duits pantservoertuig met munitie en soldaten de lucht in gaat. De laatste gevechtshandeling van die dag? Van "de Brouwerij" (nu Supermarkt) tot aan de boerderij van de familie Hendrickx (nu Shellpomp) houden de Canadezen die nacht hun frontlijn. Hun hoofdkwartier slaan ze tijdelijk op in café "De Haan" van Adrianus den Ouden.

Terwijl de rest van Ossendrecht nog in de kelder zit, drinken ze daar al weer echte koffie. Meer zuidelijk is vandaag ook Zandvliet bevrijd.

Wakker worden en Canadezen zien

In de ochtend van 7 oktober is er van strijdrumoer geen sprake meer in het dorp. De mensen wagen zich buiten hun kelders. Links en rechts van de straat zien zij in ganzenpas lachende Canadezen voorbij trekken. Met de stengun in de aanslag vragen zij of er nog "boches" (moffen) zijn.

Begeleid door slechts enkele nonchalante Canadese soldaten worden hele troepen Duitse krijgsgevangenen, met de handjes op 't hoofd, afgevoerd. In de namiddag worden er na een tip van enkele Ossendrechtelingen ook op de volksabdij nog 25 opgehaald. Daar voelt men zich nu ook bevrijd. De Canadezen, die verder trekken richting Hoogerheide, slaan hun hoofdkwartier op in het gemeentehuis van Ossendrecht

Twee weken vlak achter het front

Maar Ossendrecht is nog niet van de Duitsers af. Nog steeds ligt het binnen het bereik van de Duitse kanonnen. Op 9 oktober wordt op de volksabdij Broeder Eustachius Neefs door een granaatscherf getroffen. Hij zal het niet overleven; op 17 oktober gaat "Het Jagersrust" in vlammen op.

Ossendrechtse burgers vluchten naar België. Met één succesvolle tegenaanval kunnen de Duitsers terug zijn. Aan de moed en de inzet van The Royal Regiment of Canada, onderdeel van de Essex Scottish Regiment, ingedeeld bij de 4de Canadian Infantry Brigade van de 2de Canadian Infantry Division van het 2de Canadian Corps van het 1ste Canadian Army, dankt Ossendrecht dat dit laatste niet gebeurd is. Het verdere verloop van de strijd om de Kreekrakdam naar Zeeland is voor deze mannen een hel geweest. Dag na dag trekken zij vanuit Ossendrecht door de polders, langs de Pottenbergen en Calfven en over de Putseweg richting Woensdrecht en Hoogerheide. Zij komen hier ook weer terug: vermoeid, gewond of gesneuveld. De gewonden krijgen hun eerste verzorging in café "Boulevard" van de familie Bogers. De gesneuvelden worden voorlopig begraven op het oude kerkhof. Het zijn er 142.

De doorbraak

Pas als op 23 oktober de Duitsers door de onverzettelijkheid van de Canadezen, gesteund door zwaar artillerievuur vanuit Ossendrecht en door aanvallen vanuit de lucht, uit Woensdrecht verdreven worden en op 25 oktober ook Huijbergen genomen is, kan van een echte bevrijding, ook voor Ossendrecht, gesproken worden. Veel mensen gaan naar het kerkhof om met de pastoor en de dominee, de aalmoezenier en de legerpredikant van de Canadezen in aanwezigheid van hun officieren de gevallen te eren en te herdenken. Dat Ossendrecht hen nooit mag en zal vergeten, is wel duidelijk.

Ad van Veldhoven
04-08-1994

Naschrift van John van Dooren:

In 25 jaar kan veel veranderen: zo is de supermarkt op het plein De Brouwerij alweer weg en bevindt zich nu daar de Kringloper. De Shellpomp is inmiddels het benzine-station Tamoil met zelfbediening en café De Haan is een voormalig café en duivenlokaal in de Kon. Wilhelminastraat.

Dit artikel van Ad van Veldhoven is eerder opgenomen in de uitgave: “Grensdorpen Zuidwesthoek 50 jaar bevrijd.” Uitgegeven door het bevrijdingcomité, wethouder Cees van Beeck, Putte.

Bijgaande foto's hier-naast komen weer van de Canadese website: www.collectionscanada.gc.ca

♣

Een brencarrier van de Toronto Schottisch rijdt over de Tram-baan voorbij hoeve Calfven (rechts is nog net het oude weeghuis-je te zien) →

Militairen van de Black Watch of Canada wandelen in Calfven langs de Berghoeve van P. Jacobs.

Een oorlogsherinnering van Jan Bastiaanse

Naast ons huis Huybergschestraat M 60 (nu O.L.Vr. ter Duinenlaan 114) in Ossendrecht staat een kanon, dat in de richting van Antwerpen schiet. Om de paar minuten is er een zware knal. Wij, vader, moeder, ik en mijn jongere broer zijn in de kelder waar we zitten te eten.

Het kelderraampje is enkele meters van het kanon vandaan en via dat raampje kan mijn vader alles verstaan wat de soldaten tegen elkaar zeggen. Opeens staat er een soldaat in de keuken en kijkt van bovenaf in de kelder. Hij zegt dat wij eruit moeten omdat door het gedreun en getril van dat kanon ons huis in zou storten.

Wij dus naar buiten en 'n tiental meters van ons huis vandaan zitten wij met ons bordje in de schuilkelder, maar niet voor lang, want bij ieder schot van 't kanon valt er zand tussen de boomstammen door in ons eten.

Ons vader besluit dat we weg moeten en pakt de fiets, ik achterop en mijn jongere broertje voorop. Mijn moeder had een fiets zonder stoeltje. Wij gaan naar Zandvliet naar 'n zus van m'n moeder, tante Wies.

Onderweg daar naar toe gaan we over het Hageland; daar staan nog meer kanonnen te schieten. Ik moet mijn oren dicht houden en mijn broertje wordt tegen mijn vader aan gedrukt om zijn oren te beschermen.

Ik weet ook nog dat wij bij de nonnen soep krijgen op 'n schoolplein. Hoe lang we daar geweest zijn weet ik niet meer.

Mijn vader ging terug naar huis, wel anders dan de vluchtelingen nu. Daar vlucht de man en laat vrouw en kinderen achter.....

Toen we allen weer thuis waren hoorden wij 'n V-1 sputteren, dat wilde zeggen dat de brandstof op was en hij neer zou storten. Dat gebeurde dan ook op ongeveer 100 m voor ons huis. Ons moeder en wij zaten onder de keukentafel en ons vader was een fietsband aan het plakken toen de V-1 viel. De voordeur zat tegen de binnendeur van de keuken. Ook zat er geen enkele dakpan meer op ons huis. Het huis had de klap opgevangen en de schuur die er achter stond bleef overeind.

Om niet verplicht naar Duitsland te moeten gaan, werkte mijn vader bij een boer op de weg naar Huijbergen. Omdat hij daar werkte kreeg hij echter geen broodbonnen, maar zou hij graan krijgen van de boer. Niet dus. Het graan werd de grens over gesmokkeld naar België. Toen de oorlog klaar was is mijn vader nooit meer bij boer Belde geweest. Die was niet blij, want hij had mijn vader toch de oorlog doorgehouden... zonder graan!

Twee broers van mijn moeder werden tewerkgesteld in Duitsland, maar na ingeschreven te zijn bij de trein sprongen ze eruit en kwamen te voet naar huis. Zij waren dus niet in Ossendrecht ingeschreven en kregen dus óók geen bonnen voor eten e.d.

Woonhuis toen Huybergschestraat M60. Hier woonden de ouders van mijn vader: Helmus Bastiaanse en Dien Jongmans. Rechtse deur was een winkeltje tot ongeveer 1955. Linkse deur was tot ongeveer 1942 een café, In de Prinsewal geheten.

Fietspad langs de Huybergschestraat ofwel Bokkestraat, in 1942, nu O.L.Vrouw ter Duinenlaan. Wie is dat elegante meisje dat daar zit?

Vader en moeder met Louis, Piet en Jan Bastiaanse. Broertje John is dan nog niet geboren.

Boven volgende pagina: Woonhuis nu O.L.Vr. ter Duinenlaan 106. Hier woonden de vader en moeder van mijn moeder: Piet Musters, bijgenaamd de Gilles en Susanna Sebrechts, bijgenaamd Zan de Bot.

Een z.g. jagertje. Dit hebben we met heel de buurt uitgegraven. De wielen werden gebruikt voor 'n handkar. De voddeboer kocht het ijzer op. Tót hij wist waar wij gingen graven: dat ging hij dus zelf doen!

Waar wij woonden hadden mijn ouders ook een winkeltje waar veel mensen uit de Bokkestraat kwamen kopen. Vóór de oorlog was er ook een café, *In de Prinsewal* genaamd. Mijn ouders wilden wel van de winkel af maar dat ging pas toen

Om iets bij te verdienen gingen ze bunt steken. De wortels die ze nodig hadden werden in het Loopke uitgewassen. Hiervan maakten ze bezems. Mijn oom Harrie kreeg dan ook de bijnaam *De Bezem*. Dieper in het bos hadden ze 'n eigen schuilkelder gebouwd omdat ze niet thuis betrappt wilden worden door eventuele controleurs. Toen de oorlog klaar was en de Canadezen bij ons waren gingen wij met z'n allen de schuttersputjes af om te kijken of er nog Duitse soldaten waren. De meesten waren dood, maar er kwam ook een soldaat met zijn handen omhoog. Toen hij bij ons was beet hij in 'n appel, maar deze appel werd uit zijn mond geslagen door 'n Canadese soldaat.

Wij hebben geleerd dat wij in mei zijn bevrijd, maar in mei zijn er geen appels... toen toch niet. Het heeft jaren geduurd voor ik wist dat wij in september zijn bevrijd en dan zijn er wel appels.

Als kind speelden wij met gevonden munitie en wapens. Ons vader zorgde wel dat de geweren niet werkten. Om de bevrijding te vieren slachtte mijn opa (de Gilles / Piet Musters van moeders kant) Gilles onze geit die tot dan toe voor melk zorgde. Ik hoefde vanaf toen geen geitenvlees meer.

Aan de achterkant van ons huis had mijn vader 'n radio verstopt tegen de schouw. Die deed het nog en mocht toen heel hard aan.

Voor ons huis was 'n vliegtuig neergestort.

al het gedoe met de bonnen voorbij was; ik denk begin jaren '50.

Veel mensen op buurtschap De Hei hadden een varken, maar ook een geit. Voor deze geit gingen ze hei snijden, maar dichtbij was niets. Een spreuk hierover uit die tijd ken ik nog: bij den Hazenkuit groeit geen fluit (kerkhof) bij de Prinsewal is het niemendal (winkel Piet (Bastiaanse of Musters?), maar bij Suikermie groeit de hei tot je knie (Suikermie woonde bijna aan de Putseweg in de Oude Meerbaan).

Nog iets van Dolle Dinsdag

Alle militairen waren toen gevlucht van de vliegbasis en bewoners van Hoogerheide gingen op zoek naar spulletjes, ook eetwaar. Op een gegeven moment hoorden ze schieten en dachten dat de Duitsers terugkwamen, maar het was Ome Louis (De Gilles), 'n broer van mijn moeder die liep met een geweer achter een varken aan. Dit verhaal hoorde ik van Piet vd Velden (Lange Pjeer) die het had zien gebeuren.

Ook kreeg mijn vader blauwe suiker. Deze suiker was niet geschikt voor consumptie, maar bedoeld om de bijen de winter door te helpen.

Als mijn vader een bekende tegenkwam zeiden ze tegen elkaar 'hij ligt er'. Dit leek erg op 'heil Hitler'. ♣

Het schoonmaken van een drinkwaterput

Door Jan Bastiaanse

Ieder huis had vroeger wel een put in den hof. Meestal dicht bij de achterdeur (keuken). Als zo'n put vervuild was moest hij worden schoongemaakt of als hij geen water meer gaf worden uitgediept. Dit was niet zo simpel als je zou denken. Er bleef wel eens iemand dood in zo'n put omdat er gassen onderin zaten. Dit had te maken met hoog en laag water. Als je dit wist ging je alleen de put in als het laag water werd omdat bij opkomend water gassen werden opgestuwd. Je deed dit nooit alleen. Eerst liet men een paraplu aan een touw de

put inzakken en pompte de vuile lucht omhoog. Als dit gebeurd was nam mijn vader een grote bos berkentakken, liet die aan het touw zakken en door op en neer te gaan werd verse lucht in de put gepompt. Diegene die in de put ging nam dan 'n kaars mee. Als die uitging moest de man die boven stond vlug de man uit de put trekken. Toen die kaars 'n keer uitging en mijn vader vlug het touw begon te trekken werd er vanuit de put geroepen: 'het was maar 'n druppel'. De man in de put was Jaske. Mijn vader was Piet van Helmussen.

Zo vader,

zo zoon.

Betreft bovenstaande foto's: Op dit kruispunt (foto links) op het Kaikesveld trok een paard zich dood omdat de kar te zwaar was. Het paard werd overgoten met iets (lisol?) om het ongeschikt te maken voor consumptie. Wij kinderen wisten waar het paard was begraven en toen ze met het afgraven van het zand ten behoeve van het kalkzandsteenfabriek Boudewijn zover waren heeft mijn broer John de schedel mee naar huis genomen. Dit gebeurde rond 1950.

Op de foto staat mijn vader Piet Bastiaanse ofwel Piet van Helmussen geboren 28.5.1900. Hij was gediplomeerd boswachter van de Meiduin, zoals die afgraving eigenlijk heet, en in dienst van Joop de Leeuw. (zie artikel Wat verdween...de Ossendrechtse Meiduin in 2019-1 van JvdB) ♣

SCHATTEN IN 'N ANDER MUSEUM: OORLOGSMUSEUM OSSENDRECHT

In Tijding 2015-3 schreef Jac van den Bussche het al in zijn slot van *Een Dorp vol Cafeetjes:* *Jan de Jonge heeft tot op de dag van vandaag één grote passie, namelijk het verzamelen en tonen van militaire voorwerpen uit de Tweede Wereldoorlog. En waar hij in Zeeland al van droomde realiseerde Jan, met behulp van enkele vrijwilligers, in zijn nieuwe woonplaats. In korte tijd richtte hij een geweldig museum in met een unieke en leerzame collectie uit de periode 1939 en 1945. Een aanwinst voor onze streek.*

En uit diezelfde Tijding even de geschiedenis van het gebouw vooraf:

KMT (nu oorlogsmuseum) & PMT

..... Bij een legerplaats hoort uiteraard een militair tehuis, zo ook in Ossendrecht. Hier werden in 1954 twee tehuizen gebouwd, te weten het Katholiek Militair Tehuis, KMT genoemd, en het Protestants Militair Tehuis, PMT genoemd. De militairen konden er, als zij dat wilden, in hun vrije tijd wat ontspanning zoeken.

Met het sluiten van de kazerne werden gelijktijdig ook deze tehuizen gesloten. Het PMT werd afgebroken maar het KMT bleef als woonruimte bestaan. De uit Zeeland afkomstige Jan de Jonge en zijn vrouw Janneke kochten dit pand in 2004.....

Het museum is geopend: elke 2e zaterdag van de maand vanaf 13.00 tot 17.00 uur. Alle andere dagen op afspraak. Een rondleiding kan op aanvraag verzorgd worden in het Nederlands, Engels, Duits, Frans en Pools.

Entree: 5 euro (reductie mogelijk).

Uitzonderlijke collectie:

- met 120 uniformen op etalagefiguren.
- 20 taferelen (diorama's) met uitbeelding van bepaalde aspecten van de Tweede Wereldoorlog met een accent op de oorlog rond de Scheldemonding.
- Duizenden foto's en documenten.
- Veel technisch materiaal, zoals wapens, optiek, verbindingsmateriaal en medische apparatuur.
- Voertuigen, kanonnen, bunkers, mijnen en munitie.

Putseweg 60 - 4641 SL Ossendrecht
telefoon: 0164 - 67 45 34

www.oorlogsmuseumossendrecht.nl

**Maar natuurlijk kunt u ook altijd elke 2e en 4e zondag van de maand tot eind oktober terecht in ons eigen streekmuseum DEN AANWAS in Ossendrecht, Aanwas 29 waar o.a. nog steeds de tijdelijke tentoonstelling te zien is:
MARTEN MELSEN, SCHILDER VAN DE MENS IN DE SCHELDEPOLDERS.**

IN MEMORIAM – OKTOBER 1944

Eén van de gebouwen in Woensdrecht, die door het oorlogsgeweld werd getroffen, is de Stompe Toren. Een fraaie ruïne aan de Rijzendeweg, die hoog boven het landschap uitstak. Zo was het eeuwenlang een baken voor de schippers op zee. In oktober 1944 werd de toren volledig vernield.

De Woensdrechtenaar Piet van Pul, alias Jan van Woensdrecht, schreef in 1946 een in memoriam voor dit monumentale bouwwerk:

Oude toren en protestantse kerk, foto Rijksbureau van Monumentenzorg

Als een baken stond hij; onze oude toren.
Als een triomf, getuigend van macht, van rijke geschiedenis, van groot geloof.

Hij stond daar als een wachter aan de voet van de heuvel waar eens 't water van de Schelde stond.

Hij stond daar als een veilige beschutting van ons goede dorp.

Hij getuigde van het grijs verleden.

Van hem vertelden vaders aan zoons, vaders aan zoons. Eeuwen lang. Om hem leefde de geschiedenis van de Meermin, het klooster Emmaus, de twaalf zilveren beelden, Pietje Kop-af. Zij vertelden van de Spanjaarden, van de Fransen die op de heuvels om Bergen streden. Van de grote watervloeden, die vernielden Reimerswaal, Agger, Kreke, Hildernisse.....

Honderd keer hebben we het oude verhaal gehoord – in de wintermaanden bij de platte buis- het angstig-mooie verhaal van de voorspelling van de Meermin aan de vissers van Woensdrecht:

“VELE DORPEN ZULLEN
VERGAAN,
MAAR DE TOREN VAN
WOENSDRECHT ZAL BLIJVEN
BESTAAN!”

Hij weerstond de elementen: de ontzagelijke watervloeden konden hem niet verwoesten.

Misschien twijfelden we aan de Meermin, maar we waren fier op onzen toren zoals geen in wijde omgeving stond.

We waren trots op zijn ouderdom. We waren fier op zijn eindeloosheid. En zoals onze grootvaders van hem vertelden, met een schittering in zijn ogen, zo zouden ook wij verder vertellen, van hem, die de elementen weerstaat.....

ONZE DIERBARE, OUDE TOREN!

Helaas, de Meermin is oud. Haar voorspelling strekte zich niet tot in onze moderne tijd. Wat de elementen niet konden, kon de mens met zijn ruw geweld. Zelig, troosteloos liggen de brokstukken opgestapeld.

Hij ligt daar treurend met zijn méé-getroffen volk.

Het is als een snik, een laatste snik tot afscheid.

Geen geschiedenis zal het nog vertellen.

Even nog zal men hem herinneren,

maar de tijd vaart voorbij.....

JAN VAN WOENSDRECHT ♣

Ik zie, ik zie wat jij niet ziet...

door Ad van Loenhout

Vijfenzeventig jaar geleden werd het zuiden van Nederland bevrijd. Nog steeds hebben veel mensen heftige en verdrietige herinneringen aan de strijd die er toen werd geleverd in Woensdrecht.

In deze aflevering van 'Ik zie, ik zie wat jij niet ziet' gaan we naar landgoed Mattemburgh en lopen het rondje van de graaf. Sinds vorig jaar wordt deze wandeling op het landgoed aangeboden en een gids vertelt onderweg historische bijzonderheden over de omgeving. Ik ga vertellen over een paar gebeurtenissen die zich in de oorlog op het landgoed hebben afgespeeld. Het zijn herinneringen die andere mensen mij hebben verteld. Ik begin het rondje bij de ingang van Mattemburgh en loop over de Antwerpsestraatweg richting Bergen op Zoom. Mattemburgh ligt op een strategisch belangrijke plek en in de Tweede Wereldoorlog kozen militaire commandanten voor het landgoed om er hun hoofdkwartier te vestigen. In mei 1940 was het kolonel De Beauchesne, de commandant van de Franse troepen, die het Nederlandse leger hielpen om de opmars van de Duitsers te stoppen. Hij vestigde zijn commandopost in de woning van de tuinman, Piet van Veldhoven, aan de oostkant van de Antwerpsestraatweg tegenover het landhuis. Ruim vier jaar later, in oktober 1944, koos de Duitse commandant luitenant-kolonel Von der Heyte voor het landhuis als hoofdkwartier en organiseerde van daaruit de verdediging van Zuid-Beveland tegen de opmars van de Canadezen. De schade als gevolg van de oorlogshandelingen in mei 1940 bleef beperkt tot de wijnkelder. Naar het schijnt hebben de Franse soldaten zich aan de wijn te goed gedaan en is Piet van Veldhoven druk geweest met het opruimen van de lege flessen. De schade als gevolg van de aanleg van verdedigingswerken en de daaropvolgende slag om Woensdrecht in oktober 1944 was veel groter. Door een vliegtuigbom werd de tuinmanswoning totaal vernietigd en het huis zwaar bescha-

digd. De Cuypers' bossen waren wekenlang het toneel van hevige gevechten met ontelbare kogel- en granaatinslagen in de bomen. Die werden daardoor onbruikbaar voor de houtindustrie.

Na een paar honderd meter ga ik linksaf de Dubbele Dreef in. Zoals vaak, wanneer ik op het landgoed wandel, denk ik na over de vraag: Hoe voelde Marie Louise Cuypers zich kort vóór de Tweede Wereldoorlog toen steeds duidelijker werd dat Hitler Europa in een oorlog zou meesleuren? Dacht ze terug aan de zomer van 1914, toen ze als 9-jarig meisje noodgedwongen met haar bejaarde vader op Mattemburgh moest blijven omdat de inval van het Duitse leger in België de terugkeer naar haar woonplaats Brussel belette? Dacht ze terug aan de onoverzienbare stroom Belgische vluchtelingen die Mattemburgh passeerde op zoek naar een onderkomen? In het boek 'In ballingschap' schreef Jules van Buyten hierover:

'langs beider kanten van de steenwegen van Bergen op Zoom tot den Ouden Tol, den Vijver, Koolen (Woensdrecht) tot Hoogerheide en dan bijzonder van Hoogerheide op Putte, Ossendrecht of Huijbergen, door het geboomte heen, en tot het dichte struikgewas toe, zooverre de ogen in het duister konden doordringen, overal de aangestokene vuren zag smeulen of flikkeren of het geknetter der brandende takken kon hooren. Op de witte, uit beddelakens geïmproviseerde tenten weerkaatste de schemering van laaie vlammen. Dat was grillig en maakte u benauwd om het hart.'

Deze woorden schetsen een levendig beeld van de situatie op Mattemburgh en omgeving en overtuigen mij dat het op de 9-jarige Marie Louise een diepe indruk moet hebben gemaakt.

In april 1939, een maand nadat haar vader was gestorven, trouwde ze op 34-jarige leeftijd 'in grooten rouw en alle eenvoud', met de Fransman Jacques Pelletier, graaf de Chambure. Het jonge paar kreeg geen tijd om na te denken over de toekomst want een paar

maanden later viel Duitsland Polen binnen en was de Tweede Wereldoorlog een feit. Jacques Pelletier keerde terug naar Frankrijk en meldde zich als vrijwilliger bij het leger. In de tijd van één jaar bezette Nazi-Duitsland het grootste deel van West-Europa en Noord-Afrika. Jacques Pelletier werd krijgsgevangen gemaakt maar wist te ontsnappen en keerde in de zomer van 1940 terug naar zijn echtgenote op Mattemburgh. Maar het noodlot achtervolgde het jonge paar want de Duitse bezetter gaf hen in september 1940 bevel om Mattemburgh te verlaten en verbood hen om te verblijven ten westen van de lijn Oosterhout - Ginneken. Marie Louise Cuypers en haar echtgenoot werden vluchteling en moesten, net als de duizenden Belgen die zij in 1914 voorbij zag trekken, huis en haard achter zich laten.

Ik ben inmiddels halverwege de Dubbele Dreef bij de plek waar een pad in zuidelijke richting, via het dal van 'de Blaffert', naar de tuin van het landhuis leidt (*foto pagina 24*). Op deze plek zag Piet Bogers, pachter van Hildernisse, de graaf en gravin toen zij in september 1940 met een volgeladen kruiwagen vanaf Mattemburgh kwamen. Piet zag dat de kruiwagen was volgeladen met documenten en boeken. De graaf vertelde hem

dat de burgemeester van Hoogerheide hem en zijn vrouw opdracht had gegeven om Mattemburgh te verlaten en vroeg hem of ze een paar dagen op Hildernisse zouden mogen verblijven. Piet stemde toe en de volgende twee weken bleven de graaf en gravin daar ondergedoken. Letterlijk in de aardappelkelder. Vanaf Hildernisse vertrokken ze naar het landgoed Anneville in Ulvenhout, eigendom van familie van Marie Louise en daar wachtten ze het eind van de oorlog af. Ik heb geen foto van het tafereel. Fotograferen was in die tijd vrijwel altijd het werk van professionals en smart phones bestonden nog niet. In het Musée des Beaux Arts in Doornik hangt een tekening in houtskool en potlood uit 1898 van de in Doornik geboren Louis Pion (1851-1934) met de naam 'De ploegers'¹. Zonder al te veel fantasie zie je de vergelijking met het vertrek van de graaf en gravin van Mattemburgh. Een man en vrouw lopen in het veld en trekken het werktuig voort. Het gereedschap is primitief en verzaamd met enkele brokken steen om het diep in de grond te laten steken.

De twee lopen wat voorovergebogen en het werk kost hen duidelijk moeite. Op de achtergrond zien we enkele boerderijen en boomgroepen. Wat Piet Bogers zag zal er vrijwel hetzelfde hebben uitgezien.

Afb. 1: Louis Pion 'De ploegers' 1898

1. In de literatuur komt dit werk ook voor met de titel 'De eg'.

Ik ben inmiddels halverwege de Dubbele Dreef bij de plek waar een pad in zuidelijke richting, via het dal van 'de Blaffert', naar de tuin van het landhuis leidt.

Het verhaal is mij verteld door familie van Piet Bogers en in 1998 schreef ook Piet Michielsen er over in zijn kroniek 'Teloorgang van een adellijk geslacht'. Hij noemt het in de context van de slag om Woensdrecht in oktober 1944. Dit lijkt onjuist. De graaf en gravin waren immers in september 1940 verbannen naar Ulvenhout en het is niet aanneemelijk dat zij vóór oktober 1944 teruggekeerd waren op Mattemburgh.

Ik loop verder over de Dubbele Dreef. Net vóór de Vossenweg ga ik linksaf over het onverharde pad voorlangs het weidehek. Vijftig meter verder staat een robuuste bank van boomstammen die de wandelaar uitnodigt om te gaan zitten en te genieten van het uitzicht op het dal van 'de Blaffert'. Natuurlijk doe ik dat. Zoals altijd wanneer ik hier ben wordt mijn blik getrokken naar het rijtje hoge en imposante kastanjabomen in het weiland voor mij. Oud en voornamelijk staan ze hier en overzien de wijde omgeving (afb. 2).

Ik vind dit het mooiste groepje bomen uit de Zuidwesthoek. Trots en fier staan ze daar te midden van een prachtig stuk natuur. Op het schilderij zie je achter de kastanjabomen het rijtje beukenbomen waar we zojuist hebben

'stil gestaan' bij de herinnering van Piet Bogers. Op de verre achtergrond zie je tussen de bomen de auto's passeren en je hoort het motorgeruis. Als je dat negeert kun je fantaseren dat je de graaf bent die op zijn rondje even rust neemt en zijn landgoed overziet. De bomen dragen sporen van leeftijd en van ruwe beschadiging. In een tekst met de titel 'Een laan met grandeur op Mattemburgh', op de website Cubra (cultureel Brabant), wordt de rij bomen monumentaal genoemd. Als ik naar dit schouwspel kijk 'zie ik' de boerderij Konijnenheining, ofwel boerderij Schoonen die hier tot begin jaren 70 van de vorige eeuw heeft gestaan. Vermoedelijk is de oorspronkelijke boerderij hier eind 18e eeuw gebouwd.

De kastanjabomen zijn de laatsten van een dubbele rij die hoorde bij de erfbeplanting van de boerderij.

Louis Cuypers, de grootvader van Marie Louise, kocht de boerderij, die toen nog Konijnenheining heette, in 1853 en sindsdien hoort die bij het landgoed Mattemburgh. De naam Konijnenheining is in de vergetelheid geraakt en de boerderij werd begin 20e eeuw bekend als boerderij Schoonen, naar de pachter die in 1911

afb. 2: Rinus Hopstaken: Beekdal de Blaffert, 1995

afb. 3: Gerard Dingemans: Boerderij Schoonen vóór 1945

uit Roosendaal kwam en zich hier vestigde. Tussen de kastanjabomen lag een pad waarover de koeien naar de weilanden in het dal van 'de Blaffert' werden geleid: het Koepad.

Als ik hier op de bank zit en geniet van het landschap mijmer ik over deze boerderij en zijn historie. Door Gerard Dingemans, een kleinzoon van deze Schoonen, werd voor de oorlog een aquarel gemaakt van boerderij Schoonen. Hij tekende vanaf een punt achter de stal, onder het bladerdak van de kastanjabomen, vlak bij het Koepad. De Dubbele Dreef ligt rechts, (afb. 3).

Er zijn mensen die geloven dat bomen hun verhaal aan je vertellen als je je oor tegen de stam legt. Ik doe dat niet want het verhaal van de gebeurtenissen in de Tweede Wereldoorlog, toen de bomen beschadigd werden door oorlogshandelingen, ken ik al. In 1943 begonnen de geallieerden met massale bombardementsvluchten om de Duitse oorlogsindustrie plat te leggen. In West-Brabant was dag en nacht het gebrom te horen van de Engelse en Amerikaanse bommenwerpers wanneer die hoog in de lucht passeerden op weg naar hun doelen in het Ruhrgebied. De Duitsers plaatsten overal in West-Brabant batterijen luchtafweer, flak genoemd, als afkorting van de naam Flugabwehrkanone. Op de website van het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) zijn verhalen te lezen over vliegtuigen, Duits en geallieerd, die boven de Zuidwesthoek neerstortten. In oktober 1944, tijdens de slag om Woensdrecht, werden in het luchtruim boven Mattemburgh ten minste drie geallieerde jachtbommenwerpers door flak geraakt. Eén stortte neer bij Korteven, één op het landgoed Mattemburgh zelf. De derde probeerde op het vliegveld een noodlanding te maken maar crashte. Bij boerderij Schoonen stond ook een flakbatterij opgesteld, achter de boerderij onder de bomen. Henk van Geel die al heel zijn leven aan de Beukendreef woont, hoorde van zijn vader en grootvader, die er ook woonden, de verhalen over de overvliegende bommenwerpers, het voortdurende gebrom van de motoren en het gedonder van de Duitse luchtafweer. Zij hebben hem verteld dat de luchtafweerbatterij

bij boerderij Schoonen werd aangevallen door geallieerde jachtbommenwerpers en werd vernietigd. Maar ook dat de boerderij werd geraakt, in brand vloog en totaal werd vernield. Schoonen moest tijdelijk bij familie onderdak zoeken. Na de oorlog werd de boerderij herbouwd. Kleiner van omvang maar op dezelfde plek. Het puin van de oude boerderij werd gebruikt om in de Dubbele Dreef hier en daar een kuil op te vullen. Dat kun je nu nog zien en ook in de bermen liggen nog restanten baksteen.

We vervolgen het rondje van de graaf en lopen naar de Beukendreef om daarlangs terug te gaan naar Mattemburgh. In de jaren na de oorlog liep de graaf de Chambure dit rondje met regelmaat. Of er toen een of meer bankjes stonden waar hij op kon gaan zitten weet ik niet. Ik ben er wel van overtuigd dat hij onder het wandelen terugschudde aan de gebeurtenissen in de oorlog. Jacques Pelletier vocht in de Eerste én Tweede Wereldoorlog tegen de Duitsers. In de Eerste Wereldoorlog kreeg hij het Croix de Guerre, de Franse onderscheiding voor dapperheid die vanaf 1915 werd verleend. Na de oorlog onderhield hij intensieve contacten met zijn oude strijdmakkers en in zijn werkkamer stond een vitrinekast met herinneringen aan die tijd. Tot 1967, het jaar waarin zijn vrouw overleed, maakte hij zich verdienstelijk bij de jaarlijkse herdenking van de Franse slag in Kapelle bij Goes. In mei 1940 sneuvelden daar 84 Franse militairen bij de verdediging van het kanaal door Zuid-Beveland.

De gebeurtenissen waarover je hiervoor hebt gelezen raakten de graaf en gravin persoonlijk, emotioneel en materieel. Ik denk te weten dat hij op het laatste stuk van zijn rondje, de Beukendreef, gedacht zal hebben aan de militairen die in oktober 1944 zware strijd leverden om Lindonk. Tientallen soldaten verloren er het leven en evenzovele raakten er gewond. De Beukendreef hoorde niet bij het landgoed Mattemburgh en de materiële schade raakte de graaf en gravin niet. Maar Jacques Pelletier was in hart en ziel soldaat en patriot, ook na de oorlog, en de gebeurtenissen rondom Lindonk zullen hem niet onberoerd hebben gelaten♣

STILLE LIEFDE

Dick van der Poel

Mijn moeder Maria Adriaansen is afkomstig van café Het Pannenhuis, thans De WOK, een bekend café, voor mensen die langs de weg hun brood verdienen. Hierbij moet je denken aan handelaren in vee, aardappelen, graan, hout, zaden en stro enz. Ook voerlui die met hun vracht naar Antwerpen reden. Mijn moeder deed samen met mijn oma het café. Rond 1930 kreeg ze kennis aan mijn vader, veehandelaar Florent van der Poel uit Ossendrecht.

In diezelfde tijd kwam iedere zondagavond ook Kees Schoonen, een jonge boer uit de dubbele dreef, uit Cuypers bossen, twee flesjes bruin bier drinken. Hij sprak nooit ergens over, maar keek haar zó aan, dat zij daar wel uit op kon maken dat hij niet enkel kwam om met mijn latere vader over koeien te praten. Maar vragen deed hij ook niet.

In december trouwen mijn vader en moeder en trekken in café Polderzicht in Woensdrecht.

Vanaf de eerste zondagavond zeven uur, wie stapt er binnen: Kees Schoonen, om zijn twee flesjes bruin bier op te drinken, met mijn vader te praten over wat boerenaangelegenheden. En om half tien gaat Kees terug naar huis, waar hij samen leeft met zijn zuster Kee. (zie pag. 25 onderste afbeelding)

Wanneer Kees 65 jaar wordt gaat hij wonen aan de Rijzende weg in Woensdrecht, om van zijn laatste jaren te genieten. In 1980 sterft Kees en wordt begraven op het r.-k. kerkhof van Woensdrecht. Datzelfde jaar overlijdt ook

mijn vader en komt toevallig naast Kees Schoonen te liggen.

Als mijn moeder in 2000 overlijdt krijgen wij tot onze verrassing te horen dat ze zelfs na twintig jaar toch naast mijn vader kan komen te liggen. Dat kon omdat het graf van Kees Schoonen net geruimd was. Wij als kinderen waren daar heel gelukkig mee, want wij konden toen een mooie gedenkplaat laten maken voor een dubbelgraf.

Jaren later kom ik iemand toevallig tegen van het kerkhof in Woensdrecht, en ik vertel hem dat wij zo geboft hadden dat het graf van Kees Schoonen toen net geruimd was. 'Pas op', zei hij: 'dat graf is niet geruimd. Het kruis is eraf gehaald maar de kist -of wat er nog van over is- hebben we een beetje laten zakken, wat zand erover, en dat is het graf van je moeder.'

Dus als ik het dan goed begrijp, dan ligt mijn moeder bovenop de man, die nooit iets gevraagd heeft, maar wel altijd erg verliefd op haar geweest is.

DAAROM ZEG IK WELGEMEEND:

RUST IN VREDE . ♣

foto: Ad van Loenhout

MARTINUS MELSEN,

burgemeester van Ossendrecht en familiesymbool zoals geschilderd door zijn kleinzoon Marten

door Jan H. Melsen, 2019

De familie Melsen is onlosmakelijk verbonden met de polders uit de Scheldestreek sinds tenminste de 17e eeuw. De in Ossendrecht bekende burgemeester **Martinus Melsen (1808-1883)** scheen inderdaad een man te zijn die opzien baarde, zowel als familieman én als dorpspoliticus. Teneinde deze figuur beter te begrijpen, is het niet alleen nuttig maar ook interessant om kort zijn vader Petrus en diens voorvaders in het licht te brengen, die schijnbaar even opmerkelijke levens leidden.

1. GROOTOUDERS en VOORVADERS

Het levensverhaal der Melsens uit de Scheldestreek tussen Bergen op Zoom en Antwerpen leest als een actieverhaal: de familie toont sterke levenskracht en ondernemerschap, maar ook grote vruchtbaarheid en zéér kroostrijke gezinnen, onderling solidair.

Deze solidariteit zien we bv. bij de toen regelmatig voorkomende overlijdens in het kraambed. Dikwijls dient de echtgenoot de hoevedoening dan alleen verder te zetten –als het kan met de hulp van de opgroeiende oudste kinderen.

Echt moeilijk wordt het, wanneer ook de vader vooroverlijdt, bv. wanneer de kinderen nog niet op eigen benen kunnen staan. Dan zullen grootouders of andere aanverwanten de zware taken overnemen van familie en landbouwbedrijf, terwijl hun leven zo ook al hard was.

De familie Melsen (of **Antonissen Melsen**) vinden we voor het eerst officieel geregistreerd in de 17e eeuw, in de gemeente Wuustwezel (nu België). Een zekere **Antonius Melsen** (Wuustwezel 1623 – 1660) en zijn jonge echtgenote *Krijnen* overlijden allebei nog jong, zodat de vier kinderen -allen jonger dan 12- door derden dienen te worden opgevoed. Het oudste kind, **Melchior Anto-**

nissen Melsen (Wuustwezel 1648-1725) gaat huwen met juffrouw *Fransen*, die hem 7 kinderen zal baren. De kranige man wordt 76 jaar oud.

Hun oudste zoon, **Willem Antonissen Melsen** (Wuustwezel 1679 – Kalmthout 1754) verhuist naar Kalmthout (B) waar hij schepen wordt. Met zijn echtgenote *Broos* hebben ze 8 kinderen, die allemaal geboren worden op de bekende *Laerhoeve*, behorend tot de abdij van Tongerlo. Willem overlijdt op de mooie leeftijd van 75 jaar. Hun oudste zoon is **Joannes Wilhelmus Melsen** (Kalmthout 1708 – Ossendrecht 1788) die samen met echtgenote *Bussers* 7 kinderen baart, en zelfs 80 jaar oud zal worden.

Het verhaal wordt nu spannender: hun oudste zoon **Petrus Melsen** (Kalmthout 1747 – Zuidgeest 1808) zal zelfs vader worden van TWINTIG kinderen, bij 4 opeenvolgende echtgenotes! Zijn broer **Wilhelmus Melsen** (Kalmthout 1749 – Ossendrecht 1820) zal niet alleen burgemeester van Ossendrecht worden, maar zelfs 21 kinderen verwekken, bij 2 opeenvolgende echtgenotes (7 met de eerste en 14 met de 2e). Van die 21 kinderen zullen er echter 7 vooroverlijden, of als baby, of als zeer jong kind.

Bekijken we dit even van nabij:

2. Vader PETRUS MELSEN

Broer van burgemeester Wilhelmus Melsen (1749-1820)
Vader van burgemeester Martinus Melsen (1808-1883)
Overgrootvader van kunstschilder Marten Melsen (1870-1947)

Landbouwer van beroep, was Petrus Melsen (1747 – 1808, 61 jaar oud) dus de oudste van 7 kinderen. Petrus, die naar Ossendrecht verhuisde, moet een kranig ondernemer geweest zijn: hij baat een landbouwbedrijf uit, huwt vier maal, en verwekt dus twintig kinderen!

Dit sterk verhaal begint in het jaar des heren 1770, wanneer Petrus, 23 jaar jong, te Ossendrecht in het huwelijk treedt met

- a) de 34-jarige **Joanna Huijgen**, die 11 jaar ouder is dan hij.

Samen hebben ze 3 kinderen, allen geboren in Zuidgeest. Joanna overlijdt echter reeds drie dagen na de geboorte van het 3e kind (mei 1775). Medische complicaties bij het baren waren toen een veel voorkomende doodsoorzaak bij vrouwen.

- b) Petrus, nu 28 geworden, grijpt snel de krachten terug bijeen, want minder dan 5 (!) maand later (oktober 1775) zal hij een 2e maal huwen, met de kranige **Maria Catharina Nuijts**, 20, die door dit huwelijk stiefmoeder wordt van drie kinderen (3 en 2 jaar oud, en een baby van 5 maand). Het nieuwe echtpaar zal zelf ook 15 kinderen krijgen, allen geboren in Huijbergen Zuidgeest, tussen 1777 en 1794.

Het paar Petrus en Maria Catharina leeft lang en gelukkig samen gedurende 23 jaar. In 1799 wordt Petrus 52 en hun jongste kind nu 5 jaar. Dat jaar zal Maria Catharina echter overlijden, waardoor Petrus dubbel weduwnaar wordt, terwijl hij vader is van 18 kinderen tussen 5 en 27. Ondertussen dient er hard gewerkt te worden op het hoevebedrijf dat, zonder de minste sociale zekerheid, elke dag opnieuw al deze monden dient te voeden. Uiteraard helpen de oudere kinderen mee op de hoeve en voeden ze de jongere kinderen

mee op. Het zijn de bewogen jaren van de Franse revolutie, meer dan dertig jaar voor de Lage Landen zullen opsplitsen om twee nieuwe landen te worden, Nederland en België.

- c) Ondertussen geeft Petrus niet op: twee jaar later, in 1801, huwt hij een 3e maal, met **Josina Luijsterborg**, 30, uit Huijbergen. Josina is dus 24 jaar jonger dan hij, en praktisch even oud als zijn oudste zoon.

Het jonge paar krijgt samen 1 kind, **Jan Baptist Melsen**. Wanneer dit kind echter 1 jaar oud is, slaat voor de derde maal het noodlot toe, want ook deze echtgenote zal vroeg overlijden, slechts 32 jaar oud, in 1803.

- d) Petrus, ondertussen 56 geworden en vader van 19 kinderen, boert alleen voort. Zijn vechtersmentaliteit heeft mogelijk toch nog aantrek want enkele jaren later, wanneer hij 60 wordt (1807), begint hij een relatie met de 28-jarige **Petronella Hertoghs** uit Bergen op Zoom, dus 32 jaar jonger!

Op 3 juni 1808 wordt hun eerste en enige zoon geboren, **Martinus Melsen** (1808-1883), de latere burgemeester van Ossendrecht (zie verder). Voor Petrus is het mogelijk te veel geworden, want de kersverse vader zal zijn zoon nooit echt leren kennen; enkele dagen voor kerstmis van datzelfde jaar, op 61-jarige leeftijd, overlijdt hij.

Op slechts 29-jarige leeftijd wordt zijn echtgenote Petronella dus weduwe. Niet alleen heeft zij een eigen baby -slechts 6 maand- alleen op te voeden, maar tegelijkertijd is ze stiefmoeder van 19 kinderen. Gelukkig zijn er daarvan 6 die ouder zijn dan zichzelf!

Een jaar later zal deze jonge weduwe in Zuidgeest hertrouwen, met een zekere Gerardus Groffen. Ze overlijdt op hoge leeftijd (85), in 1864, te Woensdrecht.

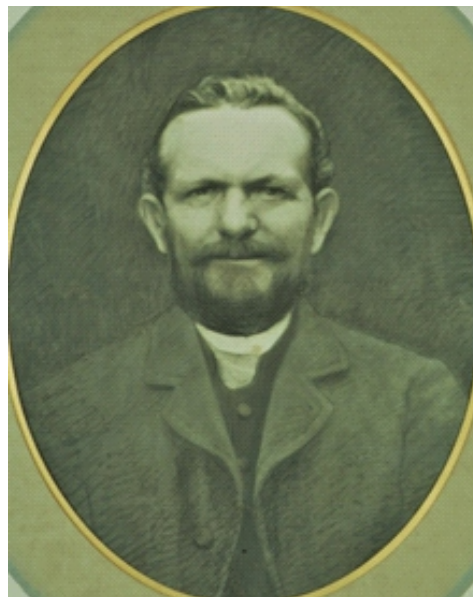
De achterkleinzoon van Petrus, kunstschilder Marten Melsen (1870-1947), zal verscheidene familieleden uit Noord-Brabant portretteren, o.m. in olie, aquarel, of in foto's die hij manueel verbeterde door er met potlood of houtskool diepere dimensies aan te geven, of bij te kleuren.

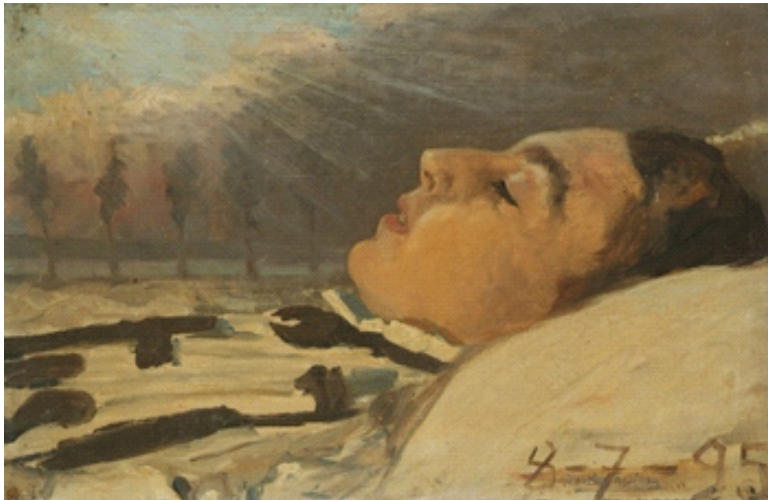
Op die manier zal de kunstschilder de foto van *Constant Van der Stee* (Zandvliet 1846 – 1898) bijkleuren; deze was gehuwd met **Johanna Catharina Melsen** (Ossendrecht 1849 – Zandvliet 1877), 12e dochter van 13 kinderen van **Adrianus Melsen** (Zuidgeest 1795 – Ossendrecht 1881, zoon van burgemeester Wilhelmus). Zij was geboren toen haar vader reeds 54 was. Johanna en Constant Van der Stee hadden samen 6 kinderen, allen geboren in Zandvliet (B). De jonge Johanna, achternicht van de kunstschilder, overleed echter in haar kraambed op slechts 27-jarige leeftijd, en haar laatstgeboren kind sterft 5 jaar later. De kunstschilder heeft deze foto mogelijk bijgewerkt als herinnering aan het overlijden van haar echtgenoot in 1898.

Zie hierbij ook andere familiefoto's die de kunstschilder heeft opgehoogd, bv. van een uit Ossendrecht afkomstige achternicht Melsen, geïdentificeerd als een voorouder van Louis Melsen (°1901 Antwerpen). Verder heeft kunstschilder Marten Melsen ook een mooie foto van zijn jongste broer prachtig bijgewerkt met potlood Conté in het jaar 1906.

Zoals reeds vermeld was kraam- of kindersterfte dagelijkse harde realiteit; pas overleden personen werden dikwijls gefotografeerd op hun doodsbed, of door een kunstenaar getekend of geschilderd. Een voorbeeld daarvan is het doek dat de kunstschilder in juli 1895 maakt van een jong overleden lid uit de Ossendrechtse familie Melsen, afstammeling van burgemeester Wilhelmus. De kunstschilder zal ook zijn eigen vader Adrianus Melsen (1841-1913) op zijn doodsbed vereeuwigen.

Marten Melsen, opgehoogde en bijgekleurde foto's van o.m. Constant van der Stee (1846-1898; privé-collectie Woensdrecht), een vrouwelijk familielid Melsen (jaren 1880; oud-verz Louis Melsen, Antwerpen (1901-?), en Dr. Matthieu Alphonse Melsen (1906; broer van de kunstschilder).

Marten Melsen, “Kind op doodsbed (achterneef?)”, olie op doek, gedateerd 8 juli 1895, oud-collectie Louis Melsen (° 1901), Antwerpen; rechts: “Vader op zijn doodsbed, 17 maart 1913” (Adrianus Melsen), tekening, collectie Stichting Marten Melsen, Stabroek.

3. MARTINUS MELSEN (1803-1883), *burgemeester van Ossendrecht*
Neef van burgemeester Wilhelmus Melsen (Kalmthout 1749 – Ossendrecht 1820)
Grootvader en peter van kunstschilder Marten Melsen (Brussel 1870 - Stabroek 1947)

Over deze landbouwer en plaatselijk politicus werd reeds vroeger geschreven, o.m. in dit tijdschrift¹. Op de achterflap van de vorige TIJDING zag u de tekeningen die kunstschilder Marten Melsen had gemaakt van zijn grootvader, prominent voorgesteld met zijn bakkebaard en gerichte oogopslag. Burgemeester Martinus overleed toen de kunstschilder slechts 13 jaar oud was, zodoende heeft de kunstschilder deze prachtige tekeningen gemaakt op basis van foto's: inderdaad, na vijf jaar les te hebben gevolgd op de Brusselse academie, in 1893, zal de kunstschilder zijn grootouders portretteren op basis van foto's.

1. Van den Bussche P.J., “Ossendrecht en zijn edelachtbaren”, Uitg. Heemkundige Kring Het Zuidkwartier, 1996, p. 15 e.v., evenals in Melsen Jan, “Marten Melsen 1870-1947”, Uitg. Pandora, Antwerpen 2003, p. 23 en in Van den Bussche Jac en Van Dooren John, “Een dorp vol cafeetjes (deel 24). Het Hageland”, in: Tijding, Ossendrecht, Jg 38, 2015, nr 2, p. 10 e.v.

Nog later maakt de kunstschilder er een nieuwe zeer expressieve versie van, in houtskool, nooit eerder gepubliceerd (zie hieronder).

Martinus scheen al even dynamisch te zijn

als zijn vader. Hij huwde in 1829 met **Maria Catherina Cornelissen**. Slechts 21 jaar oud, koopt hij in 1829 de hoeve van een zekere Cornelius Dankers (hoek Hageland & Middelstraat) met de bijhorende gronden. Op zijn 28e wordt hij lid van de gemeenteraad te

Marten Melsen, “Beeltenis van Martinus Melsen”, tekening in houtskool en potlood, 38x32 cm, privé collectie, Antwerpen. De kunstschilder annoteert de tekening als volgt: “**Beeltenis van Martinus Melsen, in zijn tijd Burgemeester der gemeenten Ossendrecht en Hoogerheide, geteekend door zijn kleinzoon: Marten Melsen / Stabroek / 25 Oogst 1944**”

Ossendrecht en op zijn 38e wordt hij burgemeester, in 1846.

Samen met zijn echtgenote hebben ze 14 kinderen (drie vooroverleden). Ze zullen dus samen elf kinderen grootbrengen. Een opmerkelijk feit is ook dat vier van die kinderen Melsen zullen huwen met eigen neven of nichten die eveneens Melsen heten! Samengeteld zal het echtpaar Martinus Melsen-Cornelissens tenminste 58 kleinkinderen voortbrengen.

In 1873 gaat Martinus op pensioen. Een van zijn dochters beheert van nu af de boerderij op 't Hageland.

Zijn dochter **Elisabeth** (° 1830) trouwt met haar neef **Antonius Melsen** (Woensdrecht 1825-1905) en zij gaan wonen op de prachtige boerderij Hildernisse, gelegen aan de voet van de Kraaienberg net onder Bergen op Zoom. Dit echtpaar Melsen-Melsen zal 8 kinderen krijgen, waarvan de jongste **Joh. Alphonsus Melsen** (°1871) op zijn beurt Hildernisse over zal nemen.

Inmiddels is deze enige buitendijkse hoeve in Nederland een rijksmonument en eigendom van Stichting Brabants Landschap. Sinds 2013 wordt het verpacht aan de familie Arts, die er o.a. een Bed&Breakfast-gelegenheid van heeft gemaakt.

Er zijn mooie historische –bijna idyllische- foto's bewaard van deze bewoners van Hildernisse, tijdens de periode 1880-1900.

Foto's van de hoeve Hildernisse en haar bewoners rond 1890 →

Huidige hoeve Hildernisse beheerd door de familie Arts.

Foto's van de hoeve Hildernisse en haar bewoners rond 1890

BOERENINSPAN

onder
Woensdrecht.

De Notaris J. GODERIE te Wouw

zal op **WOENSDAG den 30 APRIL 1919**, des voormiddags om 10 uur (namertijd), ten verzoeke van den heer **ALPHONS MELSEN**, op de door hem bewoonde hoeve „Hildernis“ onder Woensdrecht,

PUBLIEK VERKOOPEN:

Een vos merrie paard, oud 11 jaar.
Een bruin rui paard (klepper), oud 7 jaar.
Een bruin merrie paard (met veulen); oud 6 jaar, Belgisch ras.
Een bruin dito (veulendragend), oud 5 jaar; ook Belgisch ras.
8 kalfdragende en melkgevende koeien, waaronder stamboek-koeien.
3 eenjarige vaarsen.
1 eenjarigen stier.
3 bokkelingen, en
2 kalveren.
50 kippen en haneu.

Een vierpersoons-rijtuig op veeren, 1 tweepersoons-tilbury, 1 dogcart, 2 voor-treinen, 3 aardkarren, gierkar, melotte-ploeg, ijzeren tweeschaar-ploeg, 2 polder-ploegen, 3 hooglandsche ploegen, 3 zware ijzeren eggen, spijker-egge, 3 houten eggen, houten sleep, rullblok, 3 sleden, 2 drieswingen, andere zwingen, haanskauppels, dorsmachine met tusschenbeweging, riemen- en machine-touw, trijzelmoelen met zeven, kalmolen, peemolen, 2 snijmachines, kalfzeel, graanzeven, waterbakken, voederbakken, haver- en meelkisten, 2 biascules met gewichten (draagvermogen 200 en 300 kilo), heerkist, bosshack, 2 kruiwagens, ladders, karlichter, slijpsteen, geselsteen, ijzeren bornis, 2 graanmatten, graanharp, graanzakken, touwen, greven, schoppen, spadeu, ricken, vorken, zeven, haargetouw en meer ander landbouw-gereedschap.

Zadels, lichten, gareelen en ander paardentuig, zoomede klepperstuig.

Persoons-melkcontroomer met tinnelkara, melkbassen, tabben, teilen en emmers.

Bureau, tafels, stoelen, kachel, spiegel, schilderijen, lampen, klok, bed met ressort, ijzeren potten en pannen, glas-, gelei- en aardewerk, waschmaschine en eenig ander huishoud.

Een partij haal, stroo, mest, klaverruiters, nutsaard, heinpalen, afreiningdraad en hetgeen verder te voorschijn zal worden gebracht.

N. B. Met de verkoop van de paarden en het vee wordt begonnen des namiddags om 1 uur.

Koopen tot en met 15.- moeten contant worden betaald; overigens op credit tot 1 October 1919, mits borgstelling.

Zegt het voort!

Notariële verkoopsaffiche, 1919

Uiteindelijk zal Alphons Melsen, via notaris Goderie in Wouw, zijn volledige inboedel van Hildernisse in 1919 openbaar verkopen, inbegrepen de paarden van *Belgisch ras*, koeien, een stier, 50 kippen en karren!

In 1923 zal kunstschilder Marten Melsen de hoeve weer bezoeken en vereeuwigen in een mooi waterverfschilderij (geïllustreerd in de vorige Tijding, p. 49).

Toen de Belgische letterkundige Emmanuel De Bom in 1942 een monografisch boek over kunstschilder Marten Melsen aan het voorbereiden was, gaf Melsen hem het hierbij afgebeeld relaas aangaande de geschiedenis van het overstroomde dorp Hildernisse in de 16e eeuw, waaronder het bevel van de hertog van Alva die in 1571 het besluit had uitgevaardigd de verdrinken landen van

het zogenaamde Zuiderkwartier van Bergen op Zoom te herdijken. Deze informatie had de kunstschilder bekomen in 1942 van de heer Slootmakers, gemeente-archivaris van Bergen op Zoom. Onderaan de brief maakt de kunstschilder een inkttekening van de hoeve Hildernisse erbij, geannoteerd met gedetailleerde commentaar van hoe Hildernisse er uit had gezien.

(regenchthijszondag) Stavroek, 20 sept., 1942

Beste Emanuel,

een paar dagen terug anbring ik dit document :
Gemeente Bergen op Zoom. l. Archief, onderwerp Hildernisse.

Herhaalde terugkerende overstroomingen hebben het dorp Hildernisse ten gronde gericht. Op 15 ~~nov.~~ nov. 1530 werd de buitendijk in het zuiden over een groote breedte stukgelagen. Men wilde een nieuwen dijk leggen van Woensdrecht af tot aan Berguliet toe, die ook het verloren gegaan gebied omvatten zou. De hooge springvloeden van 4 nov. 1532, allerheiligen 1537, 3 jan. 1542 en 22 Febr. 1543 beukten opnieuw de dijken en vernielde de gemaakte herstellingen. In 1545 werd toestemming verleend een nieuwen dijk te leggen, die het geheele gebied ten zuiden van Bergen op Zoom tot Woensdrecht zou omvatten. Het oude plan des. of dit plan werd uitgevoerd, kan niet meer worden nagegaan.

Bij den grooten waterloed van 1552 berookte andermaal de dijk van den Witten moer, het dorp liep onder. Dit herhaalde zich nog eens in hetzelfde jaar op Palmzondag. De stad Bergen op Zoom schonk al haar zilveren sieraden om den dijk te herstellen, maar slechts 500 gemet (215 ~~met~~ gered. Langzamerhand werden door de herhaalde overstroomingen de andere akkers onbruikbaar voor den landbouw. De hooge vloed van 1 en 2 nov. 1570 overtrof alle vorige, het water stieg tot op de zolders en de weinige overgebleven inwoners konden te nauwernood het leven redden.

Alva deed in 1571 den Koning een besluit uitvaardigen, waarbij werd bevolen de verdrinken landen van het zogenaamde Zuiderkwartier van B.o.Z. de herdijken. Door de oorlogsomstandigheden is hier niets van gekomen.

de Gemeente - Archivaris van Bergen op Zoom
G. Slootmakers?

West

schors

woonhuis

Koestel

dijk

Zuid

Hildeveld

Hildeveld

Zijk er nu nog is op staal t. taakpapier

paarden en schapen stallen

polderland

oost

hoofd-zichting B.o.Z.

"Hildernisse is vergaan de hoeve is blijven staan"

Brief en inkttekening van Marten Melsen aan biograaf Emmanuel De Bom, 20 september 1942, collectie Archief & Museum van het Vlaams Cultuurleven Letterenhuis, Antwerpen

De kunstschilder had dus vele ooms en tantes met de naam Melsen. We vermelden hier enkele personen die een belangrijke rol hebben gespeeld in het leven van hun neef kunstschilder Marten Melsen (1870-1947)

4. JAN-BAPTIST MELSEN (1838-1898)

Vehandelaar

Zoon van burgemeester Martinus Melsen

Oom van kunstschilder Marten Melsen

Naast de vermelde twee dochters, zullen verscheidene zonen van burgemeester Martinus in de vleeshandel terechtkomen, groot- of kleinhandel. Sommige van deze bedrijfsactiviteiten bestaan nog steeds in 2019!

Zo wordt het zesde kind, **Jan-Baptist Melsen (1838-1898)**, beestenkoopman in Roosendaal. De kunstschilder zal zijn favoriete oom meermaals vereeuwigen op papier, op basis van de foto van *Tiest-Oom*, gemaakt rond 1890.

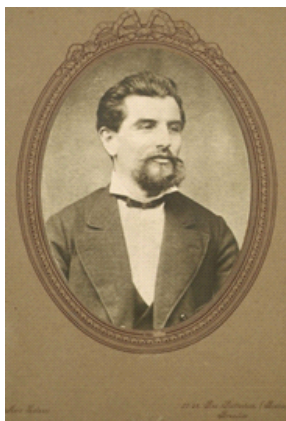

Links: foto van Jan Baptist Melsen (Ossendrecht 1838 – Roosendaal 1898), geannoteerd door de kunstschilder: "Jan Baptist Melsen, Roosendaal, veehandelaar, zoon van Martinus Melsen, Landbouwer en Burgemeester van Ossendrecht, + 1898" (coll. Stichting Marten Melsen). Daarnaast twee tekeningen, potlood en roodkrijt, circa 1930-40. Mogelijk had deze Jan Baptist Melsen ook een café op de Kade in Roosendaal, waar de kunstschilder samen met zijn vriend Louis Cambier in 1897 zijn eerste 'solo'tentoonstelling houdt. Zie pagina 44.

5. ANTOINE MELSEN (1846-1923)

Zoon van burgemeester Martinus Melsen (1803-1883)

Oom van kunstschilder Marten Melsen

Enkele zonen van burgemeester Martinus verhuisden naar Brussel. Een daarvan is slager **Antoine Melsen (1846-1923)**, kind nummer 11 van 14) die in 1879 huwde met *Marie-Madeleine Jockmeijer* in St Jans Molenbeek. Zij brachten 3 kinderen ter wereld:

1) de Brusselse uitgever **Henri Melsen (1887-1935)**, in 1935 door zijn associé vermoord wegens liefdesjaloerie. Zijn zoon Antoine Melsen nam de drukkerij over. In 1942 bracht deze de 1e monografie uit over de kunstschilder Melsen! Dit boek was een luxe-boek compleet met 8 kleurenfoto's van schilderijen, wat een unicum was in die tijd.

Foto van Antoine Melsen (Ossendrecht 1846-1923, oud-collectie van zijn achterkleinzoon Dr. VanderElst, Brussel).

Rechts: nog een dochter van burgemeester Martinus Melsen (Johanna ? 1842-1880), Bergen op Zoom, circa 1880

2) ↑ De Brusselse zangeres **Léonie Cécile Melsen** (artiestennaam 'Nine Ninson'; 1895-1968). Ze was gehuwd met theaterdirecteur Oscar Van Stalle maar bleef kinderloos. De kunstschilder heeft haar ook geportretteerd.

3) Het 3e kind van Antoine was **Martin Melsen** (1880-1916). Hierboven afgebeeld met zijn neef kunstschilder Marten Melsen, in 1906.

Een kleinzoon van Antoine zal als amateurschilder een portret van kunstschilder Marten Melsen schilderen, omringd door de boeren die Melsen zo graag als thema had genomen (1997, nu in de coll. Stichting Marten Melsen).

Links: foto van professor Jan-Baptist Melsen (1857-1945), Den Haag, circa 1910

Dr. Pierre VanderElst, "Hommage aan Marten Melsen", olie op paneel, Brussel

Nog een ander familielid, neef **Jan-Baptist Melsen** (1857-1945), uit Den Haag, wordt goed bevriend met de kunstschilder, met wie hij regelmatig correspondeert. Deze ongetrouwd gebleven professor in de Franse taal had aan de Sorbonne gestudeerd. Hij zal later de kunstschilder aanduiden als testamentair uitvoerder.

Verder was er nog een andere zoon van burgemeester Martinus: **Adrianus Melsen** (1841-1913). Deze eveneens dynamisch en ondernemende man treedt in het voetspoor van andere familieleden vóór hem, die in de Belgische grootstad Brussel fortuin hopen te vinden. In de jaren 1860 zal hij, samen met zijn hond en een grote kudde schapen, te voet de trek wagen naar Brussel. Dit fascinerend verhaal leest u aansluitend hierna. ♣

EEN OPMERKELIJKE EMIGRANT UIT

OSSENDRECHT: ADRIANUS MELSEN (1841-1913)

Jan H. Melsen, 2019

Zoals vermeld had de burgemeester van Ossendrecht, Martinus Melsen, (1808-1883) veertien kinderen. Nummer acht was Adrianus Melsen, geboren in 1841, een jaar na zijn broer Adrianus (!). Opmerkelijk was dat, naar gewoonte, bij het overlijden van een pasgeboren kind, het eerstvolgende kind van hetzelfde geslacht dezelfde naam kreeg: het 7e kind van het echtpaar Melsen-Cornelissens werd Adrianus gedoopt, maar overleed na 1 maand (° 1840). Het daaropvolgende (8e) kind kreeg dus dezelfde voornaam Adrianus (° 1841).

Adrianus groeide op tot een kranige, hardwerkende jongeman, die zich op 27-jarige

leeftijd verlooft met Julia Cleiren uit Sta-broek. Hij staat ongeduldig klaar om ook naar Brussel te mogen verhuizen: aldaar heeft hij het ambitieuze plan om -naar familietraditie-beestenkoopman te worden en een grote schapenslagerij uit de grond te stampen, een vleessoort die in Brussel toen nog niet echt werd geconsumeerd.

Enkele leden van Melsens toekomstige schoonfamilie Cleiren waren in die jaren ook vanuit de polder naar Brussel verhuisd; verscheidene ooms baten winkels uit sinds de jaren 1860. In die context schrijft Adrianus, in oktober 1868, net voor zijn verhuis, vanuit Ossendrecht naar deze familieleden te Brussel:

“

Ossendrecht, den 21 October 1868

Waarde Vrienden en Vriendin,

Met vreugden neem ik de pen op om aan uw beiden te laten weten wanneer ik naar Brussel zal komen; ik heb gisteren woensdag bij uwe ouders geweest en toen hebben wij vast gesteld om Dinsdag 3 November smorgens ten 9 uren van Capellen met het spoor te vertrekken, uw moeder en mijn aanstaande vrouwtje zullen mij vergezellen.

Uw lieden had nog geschreven dat mijn liefje misschien nog wat zou moeten te huis blijven, maar dat zou mij en haar hart vallen; en als wij gelijk komen en soms wat vaart zouden hebben dan kunnen wij malkander getroosten. Daar om verzoek ik uw vriendelijk als het zijn kan om haar ook maar voorgoed te laten blijven.

Mijn gedacht is geheel dagen te Brussel, zelfs snachts droom ik van kappen en sneijen, en dat ik op de mart aan het beste koopen zijn.

Uwe zusters en Neel hebben verleden Zondag bij ons geweest, en Julia, mijne beminde, heeft aan mij ouders zoo goed voldaan dat zij er dagelijks met veel lof van spreken, en zeggen dat ik zoo een schoone en goede huisvrouw zal hebben. Zij spreken ook nog dikwijls van uw Louise en Angelienna dat uw lieven zulke verstandige en oppassende kinderen zijt.

Zij gemiste mij vroeger niet heel graag, maar nu zij uw lieven en hunne aanstaande dochter kennen zijn zij er zeer goed van content omdat zij nu weten dat ik onder zullijk eene schoonen en oppassende familie zal komen, en bij uw zoo goede zal zijn of ik te huis was. Als er soms nog iets van een of ander laat het mij dan weten, en als het u niet te moeilijk valt schrijft nog eenige troostelijke woorden aan mijne ouders, zij zullen er mij zeker te luchter om zien vertrekken.

De Groetenissen van ons alle.

Hebt de Goedheid de groetenissen van mij te doen aan Cornelis en zijn vrouw, en aan den beenhouwer en zijn vrouw.

Uwen Dienaar en vriend,

Adr. Melsen »

Opzinsrecht den 29 October 1868
 Waare Kinderen en Kinderin

Met vreugden neem ik de pen op om
 aan uw lieven te laten weten wanneer ik
 naar Brussel zal komen; ik heb gisteren
 woensdag bij uw ouders geweest en toen
 hebben wij vast gesteld om Dinsdag
 3 October smorgens ten 9 uren een
 Capellen met het spoor te vertrekken,
 uw moeder en mijn aanstaander meentje
 zullen mij vergezellen.

Uw lieve had nog geschreven dat mijn
 liefje misschien nog wat zou moeten te
 huis blijven, maar dat zou mij en haar
 hart smilt en als wij gelijck komen
 en soms wat voort reizen hebben
 van kunnen wij welkander getroosten

Daar om verzocht ik uw vriendelijck
 als het zijn kan om haar ook maar
 overgeen te laten blijven.

Mijn gezicht is geheel dager in te
 Brussel, zelfs snachts draem ik te
 kappen en sneijen, en dat ik op de markt
 naar het beste kooppen zijn.

Uw zusters en ik hebben vertoeren
 Dinsdag bij ons geweest en Julia
 ingne heminde heeft aan mij en
 zoo goed volaan dat zij er dagelijks
 mit veel lief van spraken, en zeggen
 dat ik zoo een schoone en goede huwera
 zal hebben. Zij spraken ook nog iets
 van uw Louie en Angelina dat uw
 lieven zalke verstantige en oppassende
 kinderen zijt.

Zij gemiste mij vreugde niet heel graag,
 maar nu zij uw lieven en hunne aanstaander
 zeeker kennen zijn zij er zoo goed van worden
 omdat zij nu weten dat ik onder veelte
 een schoone en oppassende familie
 zal komen, en bij uw zoo goede ratzijn
 of ik te huis was. Als er soms nog iets
 van een of ander laat het mij dan weten, en
 als het ons niet te moeylijk valt schrijft
 nog eenige troostelijcke woorde aan mijn
 lieven zij zullen er mij zeker te lichten
 om zien vertrekken.

De Groetenissen van meulle
 Hebt de goedheid de groetenissen van mij te
 icen aan Cornelia en zijn vroom, en aan
 Jim beenhouwer en zijne vroom.

Uw Dinsdag
 etc. Nelsen

Drie maand later schrijft hij hen een opvolgende brief, in een sappig Noord-Brabants accent uit die periode, nu 150 jaar geleden:

Waarde Vriende en Vriendinne !

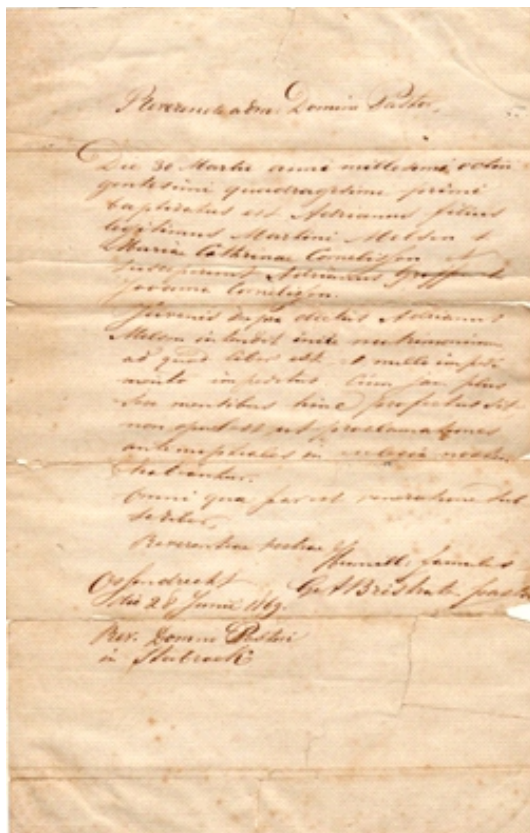
Uw lieden zult zeker wel benieuwd zijn hoe het met mij in Ossendrecht zool gaaf, en of als ik gou gearriveerd ben ; dat gaaf alles naar wensch ; mijn broeder was met het gerij te Capellen, waar gij malkander met broederlijke liefde te gemoet vlogen.

Wij hebben ook bij uwer zuster Nel geweest, en haar verzocht het bij uwer ouders te laten weten, en ik heb ook gezegt dat hare twee jongste zusters aanstaande zondag s morgens met het Postje bij haar zullen arriveren, en zoo voor uit naar Ossendrecht.

Bij mijne te huis komst was het een schoone maar aandoenlijke moment, zij kwamen mij alle toe gesnelt met tranen van blijdschap in de oogen, welke bij mijn ook niet mankeerde, het geen uw wel kunt begreipen, beste vriende en vriendinne.

Mijn broeder of ik zal aanstaande zondag met het gerij bij de wed. Lijs zijn, om uw af te halen zoo wij afgesproken zijn. Maar een dinge is er waar mijne ouders en verdere familie niet van tevreden zijn, en dat is dat zij maar met tweejen komen; ziet dat unzer voor het mienste nog twee van uwe broeders of vriende medekomen. Ge zult er ons alle een groot plezier mededoen. Mijn zusters Joanna¹ en Suzanna² komen ook naar huis.

Ik ben het te huis al bij na gewoon, mijn grootste vaart die ik heb is dat van mijn geliefde gescheide ben, het geen uw wel kunt begreipen, niet waar Julie³.

Of ik met uw weder naar Brussel zal vertrekken, kan ik uw nog niet met zekerheid melden, want ik moet eerst heel gou er steld zijn, zeggen mijne Ouders, eer ik weder terug gaan.

Ge zijt van ons allen minzaam gegroet. En doet ook de groetenisse van mij aan Cornelis en zijn vrouw, en Axxx en zijn vrouw.

Uwen Vriend
Adr. Melsen »

En inderdaad, op 28 juni 1869 zullen ze huwen in Ossendrecht. Het huwelijk wordt ingezegend door de dominus pastor van Stabroek, van Briestraten, die het huwelijkscertificaat (in het latijn) opmaakt.

← *Huwelijkscertificaat van Adrianus Melsen en Julia Cleiren, Stabroek 1869*

1. Johanna Francisca Melsen (Ossendrecht 1842 – Bergen op Zoom 1919), die in 1871 huwt met Johannes van den Eijnden (1838), herbergier. Samen zullen ze 3 kinderen hebben, allen geboren in Bergen op Zoom.
2. Susanna Melsen (1831 Ossendrecht), die mogelijk zonder afstamming bleef.
3. Julia Cleiren (Stabroek 1843 – Brussel 1877), verloofde van Adrianus Melsen

Marten Melsen: tekeningen van vader Adrianus Melsen (gemaakt tussen 1892 en 1906), in potlood en inkt. Collectie Stichting Marten Melsen, Stabroek.

Kort na het overlijden van Julie Cleiren zal Adrianus Melsen hertrouwen met Cecile Cleiren (Stabroek 1857-Zaventem 1929), een dochter van zijn schoonbroer.

Dit nieuwe echtpaar zal ook nog 1 kind hebben, Matthieu Alphonse Melsen (1880-1920). Deze derde zoon van Adrianus haalt zijn diploma geneeskunde in 1904 aan de Université Libre de Bruxelles, en zal eveneens in Zaventem een buitenvilla bouwen. In 1906 wordt zijn enige zoon geboren, ook Martin genoemd, petekind van de kunstschilder. Het zeer turbulente en internationale leven van deze Martin Melsen is een apart hoofdstuk waard.

Foto van de kinderen van Adrianus Melsen, rond 1882 (Marten ° 1870, Matthieu ° 1880, Louis ° 1872).

Verder schrijft De Bom in 1942: “Adriaan Melsen was als jongman naar Brussel gaan wonen, waar hij mede het hamelvlees (hamelenbout, hamelcotelette) invoerde – het eten van schapenvlees schijnt toen pas te Brussel in 't gebruik gekomen te zijn. Hij richtte er een slagerij op, in een door-en-door Brussels kwartier: de Kolenmarkt, bezuiden de Grote Markt. Daar, in die kernig-Brabantse straat, waar ook thans nog het sappige Brussels-Vlaams wordt gesproken, is op 11 juli 1870 Marten Melsen, als oudste van een gezin met drie jongens, geboren. De slagerszaak floreerde.”

De twee winkels schijnen te bloeien, en na verloop van tijd koopt het echtpaar een mooi buitenverblijf te Zaventem, genaamd Bollenhof, niet ver van het treinstation. Zaventem was toen nog een aange-naam rustig dorp niet ver van Brussel.

Hollandse campagne voor schapenvlees, rond 1900. →

De slagerij A. Melsen-Cleiren, Kolenmarkt 65, te Brussel. Deze foto is genomen circa 1906, enkele jaren nadat Adrianus Melsen deze winkel aan een neef had overgegeven (foto Jeanine Gijssels-Egurs, F-Cannes). →

Adrianus Melsen (1841-1913) (met snor en bolhoed, voor het raampje) en zijn slagpersoneel te Brussel, rond 1884-85. Met het hakmes zien we de jonge student Marten Melsen, die thuis mocht meehelpen. ↓

Hierboven: postkaart van Adrianus Melsen aan zijn zoon Marten, vanuit Versailles, 1900.

Rond 1900 worden hun twee winkels overgegeven en gaat het echtpaar met pensioen. Ze gaan ook reizen: in september 1900 ontvangt zoon Marten volgende postkaart van zijn ouders:

*“Mr Martin Melsen
Artiste de Peintre
Stabroek / prov. d'Anvers
Belgique*

*Beminde zoon Marten
Wij zitten hier in Versailles en hebben
de schoone Château en schilderijen
gezien. Dat is de moeite waard, groote
waters (?) en hebben ook Parijs al rond
gereden.
Gegroet van Papa & Mama.*

Op 2 januari 1910 wordt Adrianus grootvader: vier dagen later zal de kunstschilder zijn eigen vader voorstellen als één van de drie Koningen, in een prachtige gouache die een *Aanbidding der Wijzen* illustreert. De componist August De Boeck (1865-1937) en vader Adrianus Melsen delen mee in dit kersttafereel, en figureren mee als koning (illustratie van fragment bijgesloten).

Rechts: Marten Melsen: “Driekoningen“ (fragment met toondichter De Boeck en Adrianus Melsen op bezoek), gouache, 1910.

Adrianus schijnt een succesvol en gelukkig man te zijn geweest; zijn kleinkinderen **Adriaan Melsen** (1910-1985) en **Cecilia Melsen** (1911-2002) zal hij echter niet lang kennen, want hij stierf in het Bollenhof in 1913, nog voor de andere twee kinderen van de kunstschilder, **Nathalie Melsen** (1924-2011) en **Theofiel Melsen** (1927-1979), worden geboren. De kunstschilder tekent zijn vader op zijn doodsbed, in potlood op papier (zie het artikel over burgemeester Martinus Melsen).

Foto van het Bollenhof, het buitenverblijf van Adrianus Melsen te Zaventem (circa 1900)

Zijn weduwe Cécile Cleiren zal overlijden te Brussel-Etterbeek in 1929. Het oud herenhuis Bollenhof, waar Adrianus overleden is, bestaat nog steeds in 2019, net als het buitenverblijf te Zaventem van de jongste zoon Matthieu Alphonse. ♣

Overlijdensaankondiging Adrianus Melsen (1841-1914) →

Madame ADRIEN MELSEN, née CÉCILE CLEIREN ;
 Monsieur et Madame MARTIN MELSEN-GOOSSENS et leurs enfants : ADRIEN
 et CÉCILE ;
 Monsieur LOUIS MELSEN ;
 Monsieur le Docteur et Madame ALPHONSE MELSEN-NECHELPUT et leurs
 enfants : ROSA et MARTIN ;
 Les familles MELSEN et CLEIREN,

ont la profonde douleur de vous faire part de la perte cruelle et irréparable qu'ils vien-
 nent d'éprouver en la personne de leur époux, père, beau-père, grand-père et parent
 bien-aimé.

MONSIEUR
Adrien MELSEN
 Veuf en 1re Noces de Madame Julie CLEIREN,

*né à Ossendrecht (Hollande) le 30 Mars 1841 et décédé à Saventhem, après une
 courte maladie, le 17 Mars 1913, muni des secours de la Religion.*

*Les absoutes seront dites en l'église paroissiale de Saventhem, le Jeudi 20 Mars, à
 3 heures de relevé.*

*L'inhumation aura lieu immédiatement après dans le caveau de famille au
 cimetière de Bruxelles, à Evere.*

Réunion à la maison mortuaire, Rue de Vilvorde, 2, à 2 1/2 heures.

*Le service funèbre sera célébré en l'église paroissiale de Saventhem, le Jeudi 27 Mars,
 à 11 heures.*

Ils recommandent son âme à vos pieux souvenirs

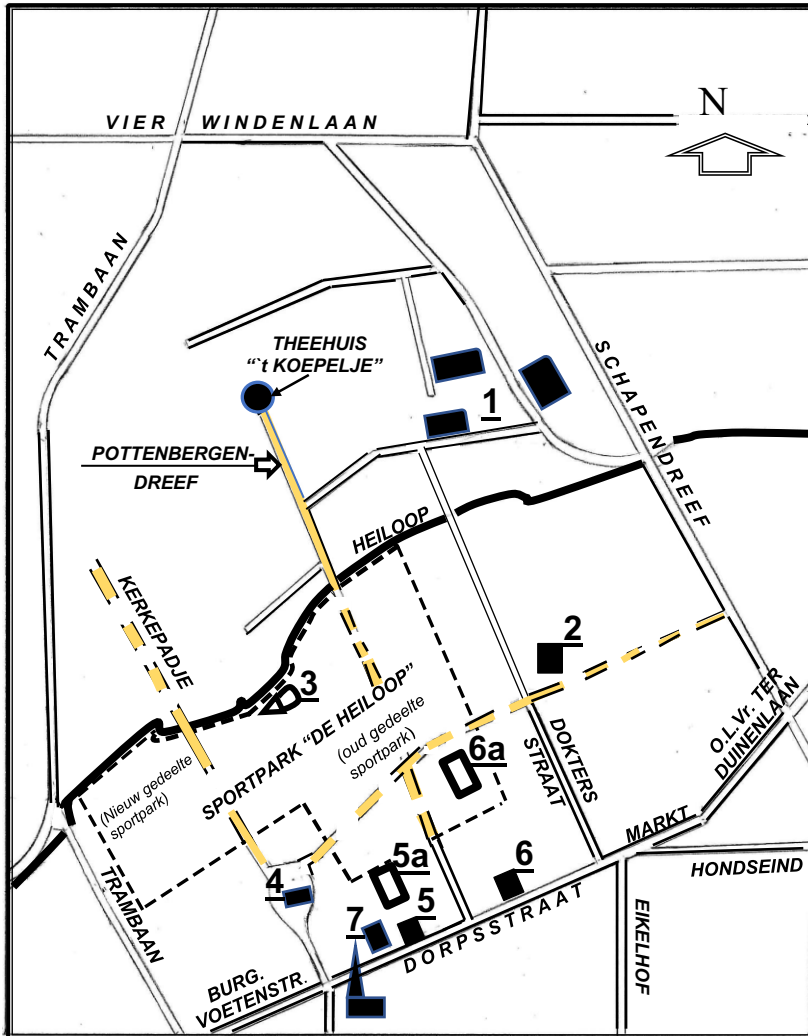
Ni fleurs, ni couronnes.

Un train part de Bruxelles-Nord pour Saventhem, à 14 h. 08.
 Saventhem, le 17 Mars 1913.

Saventhem. — Typ. Em. Janset, rue de la Station, 65

Wat verdween ... het oude Ossendrechtse voetbalveld

door Jac van den Bussche / situatieschets John van Dooren

← LEGENDA

- 1- Waterleidingsbedrijf
 - 2- Oude dokterswoning
 - 3- V1 gevallen in 1944 in WO II
 - 4- De Vijverhoeve
 - 5- Café "Het Witte Paard" van uitbater Ludovicus de Beukelaer.
 - 5a Schietbaan van schuttersclub "De Inca's", gevestigd in café Het Witte Paard.
 - 6- Café "De Jager" van uitbater Levien Clarijs en sinds 1934 clubhuis van O.D.I.O.
 - 6a Schietbaan van de in café "De Jager" gevestigde schuttersclub
 - 7- Gemeentehuis
- Verdwenen paden/wegen
 Grenslijn sportpark Heiloo

Ten tijde van de Tachtigjarige Oorlog kocht Hendrik van Os, officier in de Staatse troepen, voor weinig geld het vroegere veerhuis / hooghuis / nu Vijverhoeve met 2 1/2 gemet landerij. Vlak na de wapenstilstand 1609-1621 laaide de strijd weer op.

← ± 1923: Zicht op Ossendrecht vanuit de Spokenberg op het terrein van de Waterleiding Mij. Links is het huis van de eerste machinist zichtbaar. Later boswachterswoning (in 1985 gesloopt.) Pad = Pottenbergendreef. Burgemeester Willem Melsen die in de Dorpsstraat woonde liep met zijn gezelschap door deze dreef naar het theehuis (afgebroken rond 1878) om er gezellig te vertoeven. Hier in de Dorpsstaat komt opnieuw de ingang (die ten tijde van de doe-het-zelfzaak van Mieke Venne afgesloten was) naar de nieuwe wijk De Noordrand. De voormalige winkel wordt daarvoor weggebroken.

Werden de mannen van schutterij De Inca's mede ingezet voor de verdediging van ons land? De club is in ieder geval in 1625 opgericht en kon oefenen op die 2 1/2 gemet van Van Os, daar in de Pottenbergen. **(De 13e betekenis in de Van Dale van het woord POT is: zeeboezem of -arm, zoals in kijk-in-de-pot te Bergen op Zoom.)**

Van Os kon de schutterij echter niet velen op zijn hofstede en ze moesten dan ook club houden aan de Dorpsstraat ter hoogte van het oude gemeentehuis (5). Wel mochten zij op zijn terrein blijven oefenen (5a).

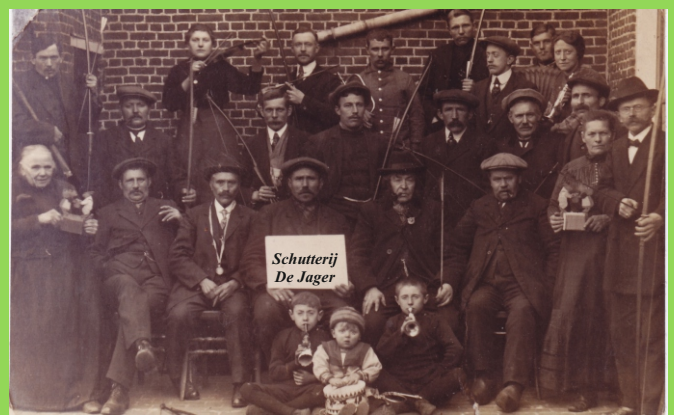
De in 1891 opgerichte schutterij De Jager → gezeteld in het café van Levien Clarijs(6) kon er ook oefenen (6a).

Na Van Os woonden nog vele beroemdheden op de Vijverhoeve, zoals de Zwitser Frederik Maij, Pieter Jacobs uit Zantvliet en Antwerpenaar Joannes Hosseschreuder. Eind 1876 kocht pachter Adrianus van den Eijnden x Jacobs uit Ossendrecht de hoeve en sindsdien bleef het tot voor kort in die familie.

Toen kapelaan Floran van Putte tijdens de crisisjaren de Ossendrechtse jeugd wilde begeleiden in werk en sociale voorzieningen, kreeg hij in 1931 hulp van Gustafke van den Eijnden -was dit door de sterke band met de kerk? In het gezin waren er immers twee priesters en twee nonnen te vinden- ; hij stelde zijn inmiddels tot landbouwgrond omgevormde gebied ter beschikking aan een van de vele jeugdwerken van de kapelaan, in dit geval de voetballerij. Ik herinner me nog dat met vereende krachten destijds de ongelijke grond geëgaliseerd werd: en in 1932 kon op een nog grasloos veld de eerste wedstrijd gespeeld worden door voetbalclub O.D.I.O. **(ons doel is ontspanning)**. Tegen MEVO uit B.o.Zoom: met 6-1 verloren, maar alle begin is moeilijk toch.

7 januari 1937 zat ik samen met mijn moeder thuis vanachter het raam in de Koningin Wilhelminastraat (toen nog Hondseind genoemd) het prachtige vuurwerk te bewonderen dat op het dan vijf jaar oude voetbalveld afgestoken werd ter gelegenheid van de trouwdag van onze prinses Juliana en haar geliefde prins Bernard van Lippe Biesterfeld.

In 1944 viel een V1-bom op het veld. Het was goddank een blindganger: niemand raakte dan ook gewond. →

En nu is het plan om er 44 gasloze woningen neer te zetten. Hiermee wordt nieuwe geschiedenis aan dit stukje land toegevoegd.

Intussen wordt er op het sinds 1977 van een clubhuis voorzien nieuwe sportpark ernaast vrolijk verder gevoetbald. ♣

↑ Het eerste elftal van O.D.I.O. in 1932. In voetbaltenue van huis naar het veld. De scheidsrechter en tegenspelers konden zich op het patronaat bij de kerk omkleden en dan te voet naar de wedstrijd. Rechts oprichter F. van Putte.

↓ In 1935 werd het voetbalveld gebruikt om er de Sacramentsdag te vieren.

Duurzaam bouwen tussen het groen in Ossendrecht

deNoordrand
Rustiek en duurzaam wonen

OPROEP:

Gezocht

Naast het voormalige station in Woensdrecht is van 1912 tot 1914 naar steenkool geboord. Wie heeft er nog een oude foto van de boortoren of het boorteam uit die tijd? De foto (scan) wil ik gebruiken voor een artikel over deze steenkoolboring.

Bart Aerssens, b.aerssens@planet.nl

REACTIE OP HET ARTIKEL "VERGRIJZING" Tijding 2019-1

Piet van Oevelen uit Ossendrecht las het artikel van Jeanette van den Berg-Buijs en kon inderdaad nog drie vraagtekens ophelderen. Hij herkende zijn moeder, tante en oma in de nummers 1, 2 en 3 te weten :

- 1. zijn moeder Emily van Wijk, getrouwd met Josephus van Oevelen,**
- 2. Elisabeth van Put, getrouwd met Petrus van Wijk, zijn tante dus en**
- 3. zijn oma Cornelia Broos, getrouwd met Gerardus van Wijk.**

Namens de redactie: Hartelijk dank Piet.

1.

2.

3.

TIJDING, KRONIEK VAN HEEMKUNDEKRING HET ZUIDKWARTIER

'Tijding' is het periodiek van heemkundekring 'Het Zuidkwartier' en verschijnt drie keer per jaar. Met Zuidkwartier bedoelen we het gebied ten zuiden van Bergen op Zoom. Losse nummers van de Tijding zijn verkrijgbaar via bestuurslid Cor Cleeren. Een nummer van het lopende jaar kost € 7,00 en van voorgaande jaren € 4,00. Op de website staan alle Tijdingen behalve de laatste twee jaargangen.

Inlichtingen over het lidmaatschap kunnen worden ingewonnen bij alle bestuursleden. Voor specifieke vragen over het lidmaatschap kunt u terecht bij de ledenadministratie (John Mathijssen). Op onze website kunt u alles vinden over heemkundekring Het Zuidkwartier en het lidmaatschap. Daar kunt u ook een inschrijfformulier uitprinten. De contributie bedraagt € 22,50 per jaar, per gezin. Leden woonachtig buiten de gemeente Woensdrecht wordt € 11,00 aan portokosten in rekening gebracht, voor België € 12,50.

Bankrekening: NL86 RABO 0140 5214 37 tnv HKK Het Zuidkwartier te Hoogerheide.

Website: www.hkk-zuidkwartier.nl

 <http://www.facebook.com/hetzuidkwartier>

Redactie: J. Daalmans, J. van Elzaker, M. Roskamp, F. Stoutjesdijk / Vormgeving: Maria Roskamp

Gedrukt door Van Gorsel Digital Colour Print V.O.F., www.vangorseldcp.nl

Op de koft een fragment van de KG 43: ets, oud ingekleurd; historische kaart van West-Brabant en Zeeland met de oorlogshandelingen van 1631. Kaart: collectie Regionaal Historisch Centrum Bergen op Zoom

Nadruk van, of overname uit "Tijding" van een artikel of gedeelte(n) daarvan in welke vorm dan ook, is zonder toestemming van het bestuur en de schrijvers van de artikelen niet toegestaan. De heemkundekring "Het Zuidkwartier" aanvaardt geen enkele verantwoording aangaande de stijl of de juistheid der artikelen, doch laat deze geheel voor rekening van de ondertekenaars.

BESTUUR HEEMKUNDEKRING "HET "ZUIDKWARTIER"

Voorzitter

vacant

e-mailadres: voorzitter@hkk-zuidkwartier.nl

Secretariaat:

mevrouw E. Cleeren

e-mailadres: secretaris@hkk-zuidkwartier.nl

postadres: Aanwas 29, 4641 JE, Ossendrecht

Penningmeester/ledenadministratie:

de heer J. Mathijssen, tel. 06 57 33 60 85

e-mailadres: penningmeester@hkk-zuidkwartier.nl

Bestuursleden:

de heer C. Cleeren, tel 0164 60 35 33

e-mailadres: cormar6565@gmail.com

de heer D. Verbeek, tel. 0164 61 61 96

e-mailadres: dverbeek@ziggo.nl

Websitebeheerder:

de heer S. Schauenburg

e-mailadres: webmaster@hkk-zuidkwartier.nl

CONTACTPERSONEN WERKGROEPEN

Redactieraad: kopij inleveren bij

- e-mailadres: mariaroskamp@planet.nl of:

- mevrouw F. Stoutjesdijk, tel. 0164 67 25 63

e-mailadres: frankastoutjesdijk@gmail.com

Distributie:

- de heer M. Gremmen, tel. 06 45 33 96 00

e-mailadres: m.gremmen@kpnmail.nl

- de heer C. Cleeren, tel 0164 60 35 33

e-mailadres: cormar6565@gmail.com

Archeologie:

de heer H. van der Kuijl

e-mailadres: archeologie@hkk-zuidkwartier.nl

Documentatie:

de heer C. van Opdorp, tel. 0164 61 38 30

e-mailadres: adrivanopdorp@home.nl

Evenementen:

de heer J. Lauwerijssen, tel. 0164 61 39 79

e-mailadres: janlauwerijssen@hotmail.com

Fotografie:

de heer R. Verheggen

e-mailadres: rinus@smav.nl

Genealogie:

de heer C. Cleeren, tel 0164 60 35 33

e-mailadres: cormar6565@gmail.com

't Kwartier/ heemtuin: vacant

Museum:

- mevrouw F. Stoutjesdijk, tel. 0164 67 25 63

e-mailadres: frankastoutjesdijk@gmail.com

- de heer C. Cleeren, tel 0164 60 35 33

e-mailadres: cormar6565@gmail.com

Oude handwerktechnieken:

mevrouw B. Brokken, tel. 0164 61 28 62

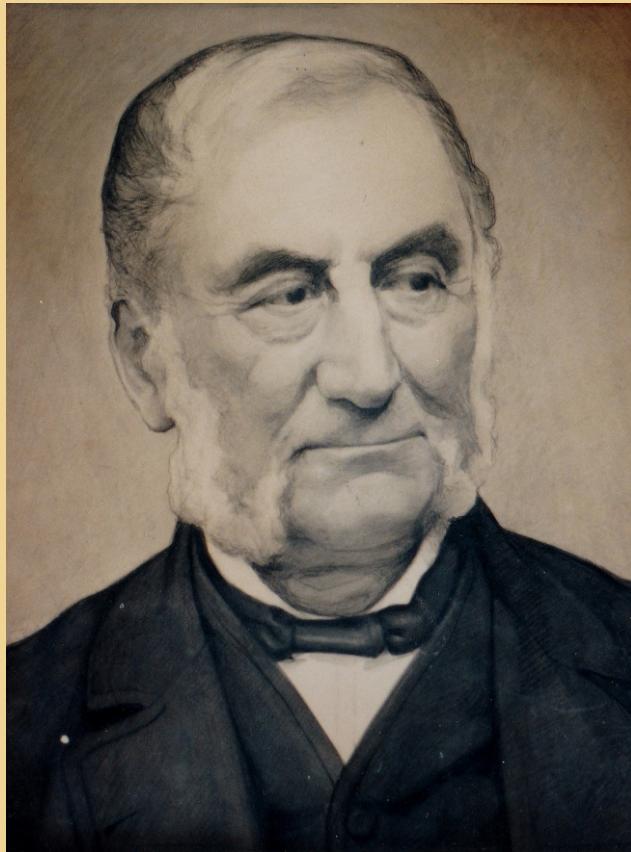
e-mailadres: bepdirkbrokken@hetnet.nl

Dialecten:

de heer J. Luysterburg, tel. 0164 85 21 41

e-mailadres: luysterburg01@ziggo.nl

Toponymie: vacant

**TENTOONSTELLING
SEIZOEN 2019
IN MUSEUM
DEN AANWAS
OSSENDRECHT**

WERK VAN

**MARTEN
MELSEN**

(1870 - 1947)

**BURGEMEESTER VAN OSSENDRECHT
MARTINUS MELSEN EN ZIJN VROUW
MARIA CATHARINA CORNELISSEN, DE
GROOTOUDERS VAN MARTEN MELSEN,
DOOR HEM GETEKEND.**